

A FEHÉR BARÁT

Vastagh Eva: Boldog Ozséb

A PÁLOSREND ÉVNEGYEDES ÉRTESITŐJE

TARTALOM:

A Szentatya karácsonyi üzenete a világhoz — P. Zembrzusky Mihály O.S.P.: † P. Przewdziecki Pius — Rexa Dezső: Örök Virág — Karácsonyi ének a Boldogságos Szűzről (pálos himnusz) Lengyel Rezső fordítása — Sigrid Undset: És ha a Gyermekek nem született volna meg... — Himnusz a Boldog Anyához (Stabat Mater speciosa) P. Szedő Dénes O. F. M. fordítása — dr. Előd Marcel: Szentföldi napló — Sedy Rezső: Néhány szó a lelki ponyváról — P. Gyéressy Ágoston O. S. P.: Glosszák három Kodály-darabhoz — Láposy Géza: Oroszországi levelek (1) — Mária-völgyi Andrea: Karácsony a tűzvonalban — ifj. Györffy Gábor: A lélek ünnepe — Beküldött könyvek — Pálos krónika.

A FEHÉR BARÁT

Megjelenik március, június, szeptember és december hónapokban.

A PÁLOSREND ÉRTESITŐJE
ÉVI ELŐFIZETÉSI ÁRA 1.20 PENGŐ

Felelős szerkesztő és kiadó a Pálosrend képviselőjében:
BARANYAY LAJOS, p. prelátus. Szerkeszti és kiadja a Rend megbízásából: P. GYÉRESSY ÁGOSTON, pálos. SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, XI. ker., PÁLOS KOLOSTOR. Telefon: 468-550. Csekk-szám: 48004. KIADÓHIVATAL: Budapest, IX. Gönczy Pál-u. 2. Telefon: 189-100.

Rendi és főegyházmegyei jóváhagyással.

SUMONYI
TÓGAZDASÁG
HALKERESKEDÉSE
Budapest, IX., 1. számú Központi Vásárcsarnok.

Legolcsóbb alumínium érmek, szobrok, szentképek, keresztek, térdeplők

WEISZ FRIGYES

kegytárgyüzletében Budapest, IV., Ferenciek-tere 3-4. szám.

70 éves katolikus cég!

KEGYTÁRGYAK, ZÁSZLÓK
OBERBAUER A. UTÓDA
Magyarország legrégebbi templomberendező és zászlókészítő vállalatánál.
Budapest, IV. ker., Váci-utca 41. szám.
Alapítási év 1863. Telefon: 183-344.

Az influenza és rheuma szuverén gyógyszere a

CAUSYTH-TABLETTA

Cyclohexatrienpyridinsulfosavas-pyrazolonszármazék

TERNAJGÓ-GYÓGYSZERTÁR
Szent Gellért gyógyfürdő.

BAROSS RÁDIÓNÁL: villanszerelési cikkek, rádiók, vill. háztartási cikkek. TURUL izzólámpa lerakat.
VIII., Baross-utca 48. sz. Telefon: 131-219.

Mindennemű templomberendezés. Miseruhák. Zászlók. Javítások. Gyertya. Mécsolaj.

BITTNER ÉS TÁRSA

Budapest, IV., Prohászka Ottokár-utca 8. sz.

Telefon: 183-357.

Budapesten, környéken, vidéken

50 éve vezet

árban, minőségben, kiszolgálásban

KÖZTISZTVISELŐK SZÖVETKEZETE

1892-1942.

A PÁLOSREND BE LÉPNI szándékozó fiúk csatolják kérvényük-

hoz: 1. kereszt- és bérmelevelüket, 2. érettségi bizonyítványukat, ha papok akarnak lenni, 3. szülői beleegyezést, ha kiskorúak, 4. hittanárunk, plébánosuk ajánlását, 5. orvosi bizonyítványt, 6. életük rövid ismertetését, kifejtve, mely okok vezetik Rendünkbe.

A kérvényt küldjék Pécsre a Pálos Ujoncház címén.

A Szentatya karácsonyi üzenete a világhoz¹

Az édes örömmel várt szent karácsony előestéjén, amikor minden homlok és minden térd imádatra hajlik Isten irgalmas jóságának ama kimondhatatlan titka előtt, mely mint legnagyobb és legfenségesebb adományát adta nekünk az ő szent Fiát, ebben az ünnepi szürkületben és fényben a mi szívünk hozzátok száll, a földön szétszórt kedves gyermekeink s anélkül, hogy megjeledkezniék a földről, felemelkedik és elmélyed az égben.

Az újszülött Megváltó bölcsőjét jelző csillag húsz század óta ragyog már csodálatosan a kereszténység egén. Háborogjanak bár a népek és nemzetek és szítsanak összeesküvést Isten és az ő Messiása ellen: ez a csillag a világ viharai közepette sem ismer, nem ismert és nem fog ismerni lenyugvást. A múlt, a jelen és a jövő az övé. Arra int bennünket, hogy sohase essünk kétségbe; akkor is világít és fénylik a népek felett, amikor a földön és a vihartól nyögő óceánokon összesűrűsödnek a vérfürdőt és nyomorúságot jelentő sötét hullámok. Az ő fénye a vigasztalás és remény fénye, a megdönthetetlen hit, az élet és a Megváltó végső győzelmébe vetett biztonság hite, amely ki fog áradni, mint az üdvösség forrása a belső békében és a dicsőségben mindazok számára, akik a kegyelem természetfölötti rendjébe emelve megkapták a hatalmat, hogy Isten fiaivá váljanak, mert Istentől születtek.

Ezért mi, akiket a háborús jelzordulás e keserű napjaiban megkínoz a ti kínatok és fájdalmatok; mi, akik veletek együtt az emberiséget harmad éve tépő csapás nyomasztó érzése alatt élünk, ennek a nagy ünnepségnek a vigiliáján az atya megindult szívével akarunk hozzátok fordulni néhány szóval, hogy maradjatok épek a hitben és vegyétek annak az igaz, túl-

¹ Részlet XII. Pius pápa legutóbbi megrendítő szövegéből.

áradó és emberfeletti reménynek és biztonság-
nak a vigasztalását, amely az újszülött Üdvözítő bölcsőjéből árad.

Igaz, kedves fiaim, hogyha a mi szemünk nem nézne túl az anyagon és a testen, aligha találna valamelyes vigasztalást is. De a harangok szólnak és hirdetik a karácsony örvendetes üzenetét. Megvilágosodnak a templomok és a kápolnák. Szent énekek örvendeztetik a lelket; a templomokban minden ünnepre emlékeztet; de az emberiség nem hagy fel ezzel az önmagát pusztító háborúval. A szent szertartások alatt megszólal az Egyház ajkán a csodálatos antifona: Rex pacificus magnificatus est, cuius vultum desiderat universa terra, — a békés Király megdicsőült s az egész föld az ő arcát óhajtja látni. De ez a mondás kiáltó ellentétben áll azokkal az eseményekkel, amelyek a rémület zajával dübörögnek hegyek és völgyek felett, messze vidékeken pusztítanak el földeket és házakat és dobnak milliós embertömegeket és azok családjait szerencsétlenségbe, nyomorba és halálba.

Igaz ugyan, hogy sokszor bámulatos látni, mint védik meg az emberek a jogot és szülőföldet, mint viselik el a fájdalmat s mint élnek lelkek, mint valami áldozati lángok, az igazság és az igazságosság győzelméért. De amikor mintegy álomban még egyszer látjuk a befejezéshez közeledő év rettenetes és véres fegyveres összetűzéseit, nagy aggodalommal gondolunk a sebesültek és foglyok szerencsétlen sorsára, a testi és lelki szenvedésekre, azokra a pusztításokra és rombolásokra, amelyeket a légi háború magával hoz és nagy és népes városokra, ipari telepekre rázúdít, aggodalommal gondolunk az államok eltékozolt gazdagságaira és a népek millióira, akiket ez a szörnyű konfliktus s a kegyetlen erőszak nyomorba és éhínségbe döntött.

A mai pusztulás okait kutatva, amelyek előtt tanácstalanul áll meg az emberiség, gyakran hallani az állítást, hogy a kereszténység csődöt mondott. Kitől és honnan ered ez a vád? Talán az apostoloktól, mint Krisztus dicsőségétől, a hitnek és az igazságnak ama hősi zelátoraitól, azoktól a pásztoroktól és papoktól, akik mint a kereszténység hírnökei üldözéseken és vértanúságokon át megnemesítették a barbárságot és letérdeltették ájtatosan Krisztus oltára előtt, megnyitották a keresztény kultúrát, megmentették Athén és Róma bölcsességének és művészetének maradványait, összegyűjtötték a népeket a keresztény név alatt, elterjesztették a tudást és az erényt, felmagasztalták a keresztet a katedrálisok ércetöire és íveire, amelyek mint az ég másai, mint a hit és kegyelet emlékei emelik még fel tiszteletreméltó fejüket Európa romjai fölött? Ezekről jönne a vád, hogy a kereszténység csődöt mondott?

Nem: a kereszténység, melynek ereje Attól van, Aki az út, igazság és az élet és mindig vele lesz a századok végezetéig, nem mondott csődöt; de az emberek igenis fellázadtak az igaz és hű kereszténység ellen, fellázadtak Krisztus és az ő tana ellen; csináltak egy kereszténységet a saját képükre; csináltak egy új bálványt, mely nem ment meg, de nem is iszonyodik a testi vágyak szenvedélyeitől, az arany és ezüst mohóságától, amely elbűvöli a szemet és büszkévé teszi az életet; csináltak egy vallást lélek nélkül s egy új lelket vallás nélkül, a halott kereszténység álarcát Krisztus szelleme nélkül és proklamálták, hogy a kereszténység csődöt mondott.

Egy vallásos vérszegénység, mely, mint valami járvány terjed, sujtotta Európa és a világ sok népét s olyan erkölcsi ürességet hagyott a lelkekben, amit semmiféle vallási vagy mitológiai, nemzeti vagy nemzetközi mosdatás sem képes megtölteni. Szavaikkal és cselekedeteikkel, nemkülönben évtizedek és évszázadok előkészületeivel mi jobbat vagy rosszabbat tudtak kitalálni, mint a gyermekkortól az öregségig kitépni az emberek szívéből a hitet, az Istenbe, mint teremtőbe és mindenek atyjába, mint a jó jutalmazójába és a rossz megbüntetőjébe vetett hitet, eltérítve ezzel természetes hivatásától a nevelést és a tanítást, harcolva és elnyomva minden eszközzel, az élő szó és az írás felhasználásával, a tudomány és a hatalom visszaélésével a vallást és Krisztus Egyházát?

Ma, kedves gyermekeink, látjuk az Istenembert megszületni egy istállóban, hogy felemelhesse az embert arra a magaslatra, ahonnan saját hibájából lezuhant; hogy visszahelyezze a szabadság, igazság és tisztelet trónusára, amit a hamis istenek századai tőle megtagadtak. Ennek a trónusnak az alapja a kálvária; az ő rendje nem az arany és az ezüst, hanem Krisztus vére, az isteni vér, amely hús

évszázada folyik a világon át s amelyik bíborra festette az ő jegyesének, az Egyháznak az arcát s megtisztítva és megszentelve az ő fiait, az ég fényessége lesz.

Ő keresztény Róma, ez a vér a te életed; emiatt a vér miatt vagy te nagy és világítod meg a te nagyságoddal pogány nagyságodnak is a maradványait és romjait s tisztítod meg és szenteled meg a te praetoraidd és Caesaraidd jogi bölcsességének a kódexeit. Te nagyobb és emberibb igazsággal vagy nagy, mint amelyik téged, a te székedet tiszteli és téged meghallgat. Te vagy a kultúra világítótornya, az európai kultúra és a világ neked adós minden szent dologgal, amit a népekben tisztelhet és a történelemben érvényesíthet. Te vagy a karitás anyja; a te évkönyveid és a te emlékműveid, a te zárándokházaidd és kolostoraidd, a te hőseid és hősnőid, a te utazásaid és misszióid, a te korod és a te századaid, az ő iskoláikkal és egyetemeikkel, bizonyítják a te szentséged győzelmét, amelyik mindent átölel, mindent elszenved, mindent remél és mindent megtesz, hogy mindenkinek mindene lehessen, hogy mindenkit megvigasztaljon és felemeljen, mindenkit meggyógyítson és meghívjon az Isten fiainak adományozott szabadságra s hogy így mindenkit elvezessen ahhoz a békéhez, amely testvérnek tart minden népet, akármelyik ég alatt, akármilyen nyelven vagy szokással különbözzék is, egy családot csinál mindenkiből és egyetlen közös hazát az egész világból.

Ebből a Rómából, a kereszténység középpontjából, várából és tanítóhivatalából, inkább Krisztus, mint a Caesarok jolytán örök városból emeljük hozzátok szavainkat, minden nép és az egész emberiség javának égő vágyától sarkalva, imádkozva és könyörögve, hogy ne késlekedjék már az a nap, amelyen mindazokon a helyeken, ahol ma az Isten és Krisztus elleni ellenségeskedés dönti az embereket időleges és örök romlásba, túlsúlyra kerüljön a nagyobb vallási ismeret és a jobb szándék; ne késlekedjék a nap, amelyen a népek új rendjének bölcsőjén megfénylik a betlehemi csillag, az új szellem hirdetője, amely az angyalokkal dicsőséget hirdet az Istennek és mint égi ajándékot proklamálja minden népek számára a békét a jóakarató embereknek. Ha majd egyszer elérkezik e napnak hajnala, milyen örömmel fogják a népek és vezetőik az emberi kebleket szétszaggató kardot szántogató ekévé átváltoztatni, az isteni áldás napjára a föld termékeny kebléből nedves kenyeret szegve, de amelyik már csak az izzadságtól s nem a vértől és a könnyektől lesz nedves!

Ebben a várakozásban és ezzel az esdeklő imával az ajkunkon küldjük üdvözlötünket és áldásunkat az egész földkerekségen gyermekeinkhez. Szálljon le a mi minél bőségesebb

áldásunk mindazokra — papokra, szerzetesekre és világiakra —, akik hitükért üldöztetést vagy szorongattatást szenvednek; szálljon le azokra is, akik bár nem tartoznak a katolikus egyház látható testéhez, Istenbe és Jézus Krisztusba vetett hitük miatt közel állanak hozzánk s megegyeznek velünk a béke alapvető céljaiban és tetteiben; de szálljon le különös melegséggel a mi áldásunk mindazokra, akik a jelen óra kemény megpróbáltatásai és szomorúságai között hányódnak; legyen ez pajzs azoknak akik, fegyverben szolgálnak, gyógyszer a betegeknek és sebesülteknek, vigasztalás a joglyoknak és a szülőföldről száműzötteknek, a családi tűzhelytől távollevőknek, az idegenbe elhurcoltaknak s azoknak a szerencsétlen millióknak, akik minden órában az éhhalál rettenetes harapásaival küzdenek. Legyen ez a mi áldásunk balzsam minden fájdalomra és szerencsétlenségre; legyen támaszuk és vigasztalásuk mindazoknak a nyomorultaknak és szükségben szenvedőknek, akik várnak egy baráti szót, amelyik erőt, bátorságot, a részvét és testvéri segítség édességét önti szíveikbe.

Végül a mi áldásunk nyugodjék meg különösen azokon a lelkeken és azokon a kegyeletlen kezeken, amelyek kimeríthetetlen és nemes áldozattal megadták nekünk a mi eszközeink szűkösségén felül azt, hogy letörölhettünk könnyeket, enyhíthettük sokak szegénységét, különösen a háború legszegényebb és legelhagyatottabb áldozatait, ilyen módon bizonyítva be, hogy Isten jósága és kegyessége, aminek legnagyobb és elmondhatatlan kinyilatkoztatása a betlehemi Kisdéd, aki a maga szegénységével akar bennünket gazdaggá tenni, hogy Isten jósága és kegyessége sohasem szűnik meg, hanem él és működik az Egyházban.

Mélyen atyai szeretetünkből és szívünk teljességéből küldjük nektek apostoli áldásunkat.

† Przewdziecki Pius

A Pálosrend Generális Perjele, P. Przewdziecki Pius, mint a legutóbbi távirat jelenti Csensztochowából, hosszú és fájdalmas betegség után 77 éves korában elhunyt. Az elárvult Pálosrend széleslátókörű, nagyműveltségű, finom lelkű és jóságos szívű főpapját és atyját gyászolja benne. Pius Atya régi lengyel nemesi családból származott: 1865 márc. 19-én Csensztochowa közelében, Wielunban született. Akkoriban a cári Orosz-

országához tartozott ez a terület. A papi hivatás csakhamar felébredt nemes lelkében. A középiskolák befejezése után először a wrocláwi szeminárium tagjaként kezdte filozófiai és teológiai tanulmányait, melyeket előljárói bizalmából nemsokára Szentpétervárt folytatott az ottani virágzó katolikus akadémián. A legmagasabb tanulmányi fok elérésével hazatért s mint teológiai tanár kezdte működését egyházmegyéjének hit-tudományi főiskoláján.

Lelkében azonban más vágyak is szunnyadtak. Az orosz cár alatt hanyatló és tönkretett lengyel katolicizmusnak szomorú sorsa másfelé terelte figyelmét és törekvését. A csensztochowai híres pálos búcsújáróhely megszervezése révén szeretett volna egy hatalmas őrhelyet fölállítani a lengyel katolicizmus számára. Ezért alig egy évi főiskolai működés után feltárta szándékait és elgondolásait püspökének, aki nagynehezen jóváhagyta és kijárta az orosz hatóságoknál külföldre való kiutazási engedélyét. Pius Atya

a karinthisi Sankt-Andrae jezsuita noviciátusi rendházban jelentkezett nyomban s kérte, engedjék meg neki a két évi noviciátus elvégzését, azzal, hogy a noviciátus után visszatérhessen Lengyelországba és ott beléphessen a Pálosrendbe. A szokatlan kérést azzal támasztotta alá, hogy az orosz kormánynak rendelkezései lehetlenné teszik az igazi szerzetesi életet hazájában és azért itt azt megalapozva, a jó szellemet át akarja adni az ott lévő és újonnan belépő pálos rendtagoknak. A jezsuita generális külön engedélye alapján meg is kezdte a noviciátust, egyik ujonctársa P. Biró Xav. Ferenc S. J. későbbi magyar provinciális volt. Az orosz hatóságok kémkedési szervezete azonban felfedezte az eltűnt fiatal tanárnak tartózkodási helyét s püspökének bizalmas értesítése három havi noviciátus után visszaszólította őt Lengyelországba.

1892-ben püspöke beleegyezésével szívének forró vágyát követve július 14-én a csensztochowai Boldogasszony kegytemplomának Remete Szent Pál oltáránál fölvette a pálos rendiruhát és megkezdte az egy évi noviciátust. Rendkívüli buzgóság, szokatlan szigor jellemezte az új ujoncot. 1893 augusztus 28-án letette az első három évre szóló fogadalmát és megkezdte lelkipásztori működését Csensztochowában.

Viharos és igen fáradságos évek kezdődtek itt számára. Az orosz hatóságoknak féltékenyen gyámkodó és rosszindulatú figyelme roppant nehézségek elé állították az ízigvérig hivatásának élő fiatal páttert. Nagy műveltsége, mély és következetes lelki élete, magával ragadó szent beszédei osztatlan szeretetet, megbecsülést és ragaszkodást váltottak ki a hívek között. Ezért kellett számkivetésbe mennie. Franciaországba ment, ahol nem egészen egy évi tartózkodás alatt csak elmélyítette és gyarapította tapasztalatait és megerősödött eddigi célkitűzéseiben. Egy év múlva hazajöhetett. Szinte diadalút volt bevonulása Csensztochowába. A hatóságok minden ellenkezése ellenére ezrek és ezrek fogadták, sorfalat állva az állomástól a kolostorig vezető úton. Egyénisége, célkitűzései, munkássága fogalom lett a lengyel katolicizmus körében.

A nehézségek azonban tovább kísérték útján. Hihetetlen munkabírása, amikor két éven keresztül három-négy óránál sohasem aludt többet, nemcsak barátokat szerzett neki, hanem adáz ellenségeket is, elsősorban az orosz tisztviselők között.

Az 1910-es években a csensztochowai kegykép ékszereinek elrablása perében tanúként szerepelt. Bátor, sőt kíméletlen, félelmet nem ismerő szavakkal a zsúfolásig telt

tárgyalási teremben bélyegezte meg az orosz hatóságok alattomos munkáját, melynek célja a katolicizmusnak és tekintélyének aláásása lett volna a lengyel népben. Tanuvallomását nem tudta befejezni. A tárgyalóteremből egyenesen Szibériába szállították, egy eldugott, ismeretlen kis városkába. Egy kovácsmester házában töltötte számkivetésének keserű éveit. Csak hosszú idő multán, az általános cári amnesztia alkalmával, térhetett vissza Csensztochowába. A népnek és rendtársainak szeretete hősként ünnepelte.

Újból belevetette magát a régi munkába, de ismét nem sokáig. Az oroszok nem tűrheték a páter buzgólkodását a nép körében s egyre növekvő népszerűségét. Újból külföldre kellett menekülnie, közvetlenül az első világháború kitörése előtt. 1914-ben Krakóban látjuk, osztrák területen. Rövid itt tartózkodását arra használta fel, hogy teljesen átalakította a rendházat. Mint helyettes házfőnök, majd mint házfőnök a háború utáni időkben igen nehéz körülmények között vergődő Rend gyarapodását s lelkipásztori munkásságának kiszélesítését igyekezett biztosítani: a rendi kis-szeminárium megalapításával s a Szent Zita-kör megszervezésével.

Még Csensztochowában jó pár évvel előbb az apácarendek és munkásságuk hiányában egy női rend létesítésén fáradozott. A rend tagjai semmiben sem különböztek külsőleg a világi emberektől, hogy az orosz hatóságok figyelmét magukra nem vonva, annál áldásosabban dolgozhassanak a nép körében. Sajnos, a külső körülmények nem engedték, hogy százszázalékos siker koronázza fáradozásait.

A világháború utolsó évében, amikor leomlottak a régi határok, a csensztochowai és a krakói pálosrendházak egyesültek egy közös fő alatt, P. Markiewicz Péter személyében, akit 1920-ban a Rend első generálisává nevezett ki Mgr. Ratti Achilles, Lengyelország akkori pápai nunciusa, a későbbi XI. Pius pápa, felújítva a 150 éve szünetelő generális perjel hivatalát. Az első generális helyettese és legbizalmasabb munkatársa gyanánt szerepel a fáradhatatlan buzgalmú Pius Atya, intenzíven dolgozva rendfőnökével együtt a Pálosrend felvirágoztatásán. Új rendházak alapítása, hatalmas gimnázium és internátus felállítása, külön ujoncház létesítése fűződik az ő nevéhez. Ám elsősorban a rendi Konstitúciók átdolgozása foglalkoztatja éveken keresztül. 1926-ban be is jelentheti a nagy munka befejezését. A Szentszék által jóváhagyott rendi Törvénykönyvet 1930-ban mutatta be az általános rendi nagykáptalanon. Ugyanakkor

az új rendi szabályok előírásai szerint meg-
ejtették a választásokat, az új Generális
Perjel P. Przedziecki Pius lett.

Megválasztása után csak nagyobb erővel
és lendülettel folytatta eddigi munkáját.
1934-ben Rómában rendházat és templomot
szerzett a Rendnek, hogy biztosítsa a rendi
növendékek számára a magasabb tanulmányok
lehetőségét. Ugyanebben az évben történt
a Rend várva-várt magyarországi le-
telepedése is. Személyes vezetése alatt 1934-
ben május 12-én tizenöt pálos érkezett Buda-
pestre, hogy folytassa a másfélszázaddal
előbb abbahagyott munkát. Nem követhette
szíve vágyát, hogy végleg itt maradjon,
amint óhajtott volna, de háromhónapos
ittartózkodásával sikerült átlendíteni a
meginduló pálos életet a kezdet nehézségein.
A magyar település szemefénye volt. A het-
venes években járt már, de ernyedetlen szor-
galommal tanulgatta a magyar nyelvet,
hogy majd később, mint többször kijelen-
tette, szeretett magyarjai között dolgoz-
hassék.

Majdnem minden évben ellátogatott ma-
gyarországi házaikba és szeretettel buzdi-
totta az új rendtagokat a nagymultú Rend-
hez való ragaszkodásra és a régi szép tra-
diciók ápolására. Hatalmas kultúrtényezőt
látott a Pálosrend magyarországi történeté-
ben. Ezt a tényezőt akarta tovább fejlesz-
teni, hogy ne csak szép emlék maradjon, ha-
nem a körülményekhez képest építő és alkotó
része a magyarságnak. Tudatosan ragaszkod-
ott ezeknek az eszméknek megvalósításához
és erre sem pénzt, sem időt, sem embert
nem sajnált. Eszméknek élő ember volt.
Ezekért élt, forrt, lángolt. Szenvedni is tu-
dott értük, ha kellett, az áldozatot, a szen-
vedést, a nélkülözést megkivánta másoktól
is az eszmékért. Jóságával, mélységes, ren-
dítetetlen hitével, leereszkedő, megkapó,
őszinte alázatával meghódította az embereket.
Azért nem hatott meglepetésként, mikor
1937-ben a rendi nagykáptalan újból rend-
főnökké választotta. A Rend így akarta
meghálálni önzetlen munkásságát. Se a ko-
rára való hivatkozás, se a nyugalomra való
vágyódás nem tántoríthatta meg a választó
káptalant, azazattal kérték ezt az áldozatot
a Rend érdekében. Meghajolt Isten akarata
előtt s könnyes szemmel elvállalta újabb
hat évre a terhet.

Az isteni Gondviselés súlyos megpróbál-
tatásokat rótt rá és Rendjére ezen új hat év
alatt. Nagy gondok, sok nagyszerű terv kö-
zepette kitört a második világháború 1939-
ben. Pius Atya akkoriban Magyarországon
tartózkodott. Egy hónappal előbb, a szörnyű
világégest nem sejtve, repülőgépen jött

Budapestre, a magyarországi rendházak vizi-
tálására. Egészsége már nagyon gyöngé volt.
A szibériai száműzetés óta állandó lábfájása
csak fokozódott. Általános gyöngeség gyö-
törte, nagy kimerültségnek jeleit mutatva.
S állapota mindjobban rosszabbodott. Az
orvosi konzilium fehérvérűséget állapított
meg. Betegségéről eddig tudomása nem volt,
nem kezelte s így már igen előrehaladott
állapotba jutott. Az orvosok menthetetlen-
nek tartották. Hosszú hónapokon keresztül
Assisi Szent Ferenc leányainak zugligeti kór-
házában, majd a Bakay-klinikán feküdt. El-
készültünk már a legrosszabbra, de legyöz-
hetetlenül ellenálló szervezete mégiscsak
diadalmaskodott. Felépült és mikor a német
hatóságoktól megkapta a beutazási enge-
délyt, P. Motylewski Norbert, csensztocho-
wai perjel kíséretében visszatért Lengyel-
országba, székhelyére. 1940-ben, május 12-én
még magyar rendtársai körében nagy alá-
zattal és áhitattal tartotta meg aranymiséjét.
A páterek ünneplésére és köszöntésére köny-
nyezve felsorolta Istennek vele szemben gya-
korolt irglamát. Minden szava visszatük-
rözte azt a belső békét és megnyugvást,
melyet csak az Istennel teljesen egyesült
lélek képes kisugározni. Szenvedéseiben, imái-
ban csak féltő szeretettel körülvelt Rendjére,
különösen magyar ágára gondolt.

Hazaérkezve csodálatosan megerősödött,
szinte visszanyerte régi erejét, de csak-
hamar meglátszott, hogy a fizikuma mégis-
csak legyöngült. Többször gyengélkedett,
időnként kénytelen volt kikapcsolódni hiva-
talos munkáiból, rövid időn belül két tüdő-
gyulladásra ment keresztül, szervezete en-
nek is ellenállt. De a fehérvérűség mindjob-
ban elhatalmasodott rajta, az utolsó hóna-
pokban teljesen megbénította működését és
végre 1942 október 2-án kioltotta áldozatos
szép életét. Rendje soha nem múló hálával
fog mindig gondolni önzetlen, áldozatos,
szép életére, páratlan alázatára és szerény-
ségére és fogyhatatlan jóságú szívére, mely
örök példaképe lesz.

P. Zembrzusky Mihály O. S. P.,

Örök Virág

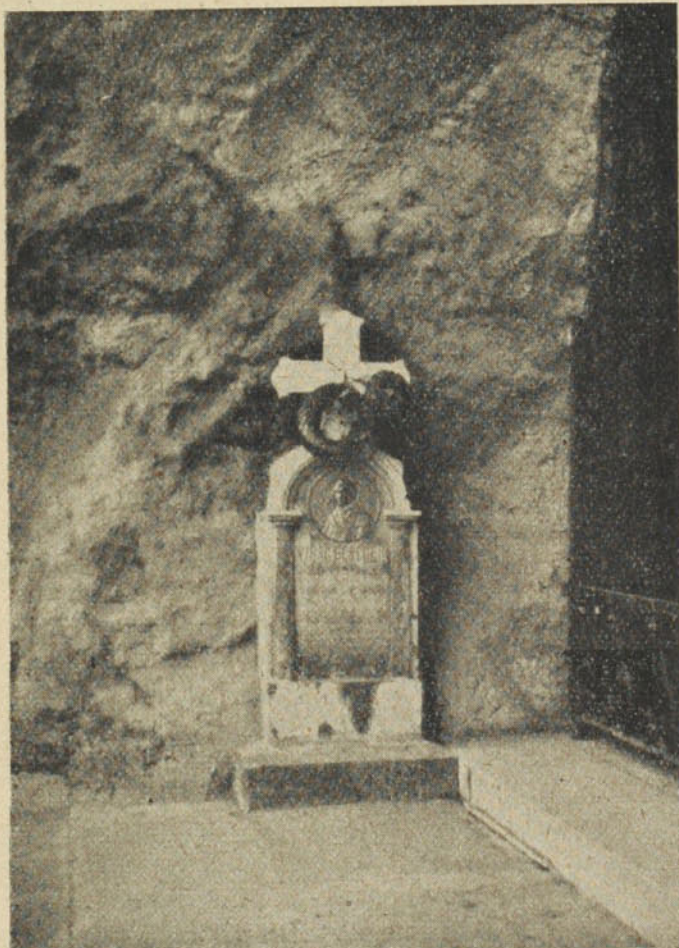
Kazinczy Virág Benedeknek, «a nemzeti
lélek tüzes ébresztőjének» halálát mélyen
fájlalva azt írja fiatal barátjának, Szalay
Lászlónak:

«Virág tiszteltes ember volt... haláláig
az ügynek élt, mindig szerette a Szentet.
Ha az idő más ízlést hoz is ránk, Virág mint

Ember mindég tiszteletes marad . . . *Boldog, aki érte életében tehet valamit, boldog, aki most tehet.*»

Idestova száztizenkét esztendeje, hogy a jó barát a jóbarátjáról ezeket írta és aki a régi nagyok írásait úgy olvassa, mintha azok hozzá is irattak volna, meleget érez e sorok olvastán. «Boldog, aki most is tehet érte valamit . . .»

Boldogok az ő rendjének ma élő tagjai, akik a tabáni temető ki-kiviruló fehér aká-

Virág Benedek sírja a pálos Szikla-templomban

cai alól elvitték a szentebb helyre az Ő földi maradványait és ott helyezték el most már végleg, ahol közelében hangzik el az ore-mus . . . és most a legáhitatkeltőbb helyen várja tovább az Igéret nagyszerű napját, mely eljövendő.

Az a szentelt föld, ahol addig pihent, nem vesztette el szentelt voltát azóta, hogy nem nyugszik benne a költő. Ma helyén szép buja gyepsík zöldje pihenteti a szemet és mikor az esteledés fürge hírnöke, a szellő végigsuhan a fű fölött, a fűszálak bántosan integetnek egymásnak és összesúgnak, már nem virrasztanak többé az örök álmodón . . .

Azon a helyen ma már nincsen nyoma annak, hogy ott porlott «az angyali ártatlanságú ember, kinek nem kelle ragyogás,

hanem csak nyugalom és szabadság» és «tántoríthatatlan lelket visele» (Kazinczy írja ezt is Róla).

Boldog, aki még most is tehet valamit — írta a széphalmi aggastyán nekünk . . . nekem is és a magyar szerzetesrend tiszteletes tagjainak, akik ott szorgoskodnak a költő sírja körül.

Én részt kérek e boldogságból, és csak annyit írok meg, hogy szép lenne, ha a tabáni sétatér azon a helyén vörös márvány lapra vésett aranybetűk hirdetnék annak a helynek egykori nagy hivatását. A hely a legpontosabban megállapítható és ha az most közel van a sétaúthoz, úgy minden sétáló kegyelettel olvasná arany betűit; ha pedig távolabb van az úttól, a sétalót úgynevezett tipegő (síma kőlapok, melyek egy lépés távolban vannak egymástól) odavezetné.

Szerettel és kegyelettel vetem fel e gondolatot.

Kazinczy üzenetének egyszerű tolmácsa vagyok csak és tisztelettel egy kis részt kérek abból a szép boldogságból.

Rexa Dezső, ny. főlevéltáros.

Karácsonyi ének a Boldogságos Szűzről

*Ujjong örvendő kara a hívő seregnek:
alleluja!*

*Királyok Királya jő szeplőtelen nászból:
Isten ujj!*

*Nagy Tanácsnak angyala született a
Szűztől ma: csillag Napja!*

*Nap, alkonyt nem ismerő, csillag örökön
ragyog, fénylik lángja.*

*Miként csillag sugarát, a Szűz szülte
Szent Fiát, hasonmása.*

*Csillagnak sugarától, a Szűznek Szent
Fiától nincs romlása.*

*Libanon cédrusszála, hasonló lesz izsóphoz,
száll a völgybe.*

*Ige, Magasság Lénye, embermódra szenvedett,
testet öltve.*

*Izaiás dalolta, zsinagóga szólt róla, a nép
mégis vak maradt, vak és döre.*

*Ha nem hitt jósainak, hitt volna pogá-
nyoknak, sybillai sorok is jövendölték.*

*Siess boldogtalan, higgy már őseidnek,
mért várod veszted, botor népség?*

*Kit Irások mondnak, elmélkedj gyermekről,
Ki Őt megszülte, Szűzi Szépség.*

Latinból: *Lengyel Rezső.*

Sigrid Undset :

És ha a Gyermek nem született volna meg . . . ¹

A régi mesterek nem riadtak vissza attól, hogy újszülött kicsi Krisztus Urunkat teljesen realiztikus módon ábrázolják. Az édes, szöske gyermekfej jónagy a testhez képest, a végtagok siralmasan vékonykák. Egyik ujja a szájába van dugva, azt szopogatja buzgón. Közben rózsássarkú lábacskaít szórakozottan egymáshoz dörzsöli. Csupasz, hideg földön fekszik a szegény kis apróság, legjobb esetben egy marék szalma, vagy egy darabka fehér vászon van alája terítve.

Az ember szinte kísértésben van, hogy elképzelje, miképen mozognak a pásztorok a régi betlehemes játékokban s adnak jó tanácsokat az Anyának az okos gyermeknevelésről . . .

De a karcsú és szép Szűz Mária csak térdel, mélyen elmerülve gondolataiban és imáadásában. Nézi kicsi Fiát, Kit méhében hordozott s Kinek testet adott a maga testéből ; nézi Istenét és Megváltóját, Teremtőjét, Aki ezt a földet választotta trónusául ; s az ég s az ég fölöttük, szikrázó csillagaival, az ő palástja, melyet Anyja és Maga köré kanyarított.

Szent József, a Hű és az Igaz, úgy áll ott, mint valami őr ; közelében angyalok sündörögnek, az Ács hűséges tanácsadói. Látható alakot öltöttek s az ünnepre való tekintettel pazarul kicsípték magukat ; bőrdőjű, fehér vászoningekbe vannak öltöztetve, mint a ministránsok ünnepi miséken s pirospozsgás, csinos arcocskáikra dús fürtökben hull göndör hajuk. S hogy fürtjeik pajkosságát valamiképp szelidítsék, aranykoronákkal és virágfüzérékkel szorították le.

Egyedül Uruk és Királyuk jöhet erre a nagy ünnepre hasonló díszek nélkül. Övé az ég és övé a föld ; Ő gyúrta a kerek földgolyót és mindent, ami csak rajta van ; s most úgy jött el hozzánk, mint mindenek között a legutolsó és a legkisebb, hogy az embernek szolgáljon, amint az Isten terveiben öröktől fogva elrendeltetett — az Úr titokzatos végzése szerint, mely a mi kicsinységünket és gyámoltalanságunkat elremíti és megbotránkoztatja.

«Szívetek ne remegjen», mondotta Jézus tanítványainak s utolsó szavainak egyike volt : «Ne féljete!» Most szavaknál nyo-

¹ «Und wär dies Kindlein nicht geboren» (Ars Sacra, München).

matékosabban mondja ugyanezt, hogy a földre jött. Ugyan ki riadozna egy csecsemőtől ? A félig eszelős idumeai fejedelem Jeruzsálem várában ? De ő már annyira rabja saját dőre álmainak, hogy érzékét és tapintatát teljesen elvesztette az élet egyszerű és édes mindennapos dolgai iránt ! A szilaj vadászok hordája is féljen, mely Karácsony szent éjszakáján a viharos felhőkön nyargal. — De azokhoz az emberekhez, kik jóakaratók, úgy jött el a Békefejedelem a jászolban, mint egy újszülött Gyermek s oly szegényen és csupaszon akart közénk jönni, hogy mindnyájan tehessünk Neki valamit.

Vajjon nem ez a legvégső és legtitkosabb forrása a karácsonyi örömnök, hogy a világ a fejetetejére állt, a Mindenhatóság lerakta jelvényeit, és elfogadja ajándékainkat, ha megajándékozunk. A megváltás misztériumát egy karácsonyi játék vezeti be — és a játék komolysága végtelenül felülmúlja a mi értelmünket, de már kétezer éve visszhangzik a világ minden tél derekán a gyermekek zsvajától és örömétől, kik látogatóba jönnek az istállóba s kipirultan s kacagva játszanak Isten Fia előtt, Aki érettük Gyermek lett.

A középkor költészetében és álmaiban egy jelenés vonul át : az Antikrisztus, aki, ha eljön, hirtelen úgy bukkan fel, mint felnőtt ember. Nem teheti magát oly kicsinnyé és alázatossá, hogy egy Asszony Gyermeké legyen ; ő, aki az éonok fölött a világ zendülésének és felfordulásának hatalmas terven kotlik, képtelen időt szakítani arra, hogy a világbirodalom egy zugolyában az utcákon a többi falusi gyermekkel együtt eljátszadozzék. Csak a Mindenhatónak van rá módja, Aki a világmindenséget alkotta és fenntartja, hogy Szent József kis műhelyében forgácsok között húnnya álmra szemét s Mária kezébe kapaszkodják, ha a városfal előtt lévő kúthoz indul vizet hozni.

Az ördög, igen helyesen, egyik vagy másik emberi alakba bújva szokott előbukkanni. A legfontosabb ezekben az ördögmondákban az, hogy mindig csak álruháról van szó. A kísértő, az áruló mindenhol minden lehetséges kosztümöt magára húz. Megtörténhetik, hogy olyan okokból, melyeket nem ismerünk, különösképen azt a divatot kedveli, amikor homlokán hetyke kis szarvakkal és baklábakkal léphet föl, de természetesen épp olyan jól csinos dámának, vagy tiszteletreméltó szerzetesfráternek is maszkírozhatja magát, vagy fekete pudlikutyának, esetleg heveskedő malacnak, vagy fejetlen kakasnak. Ha ez az álarc a célnak megfelelő . . .

Isten azonban öröktől fogva hűségesen

szeretve közeledik felénk, húsunkba s vé-
rünkbe ágyazza magát, hogy az emberi
nemmel együtt küzdjön az emberi nemért,
mint igaz Isten és igaz ember az emberek
között. Szíve, melyben az istenség egész tel-
jessége lakozik, Mária szíve alatt dobogott,
szája, melyből Szent János az ítélet kardját
látja kinyúlni, Mária keblére tapadt.

Imádott Fiát Mária fölemelte, pólyákba
takarta s most karján tartja. Jézuska Anyja
szívére hajtja kis fejét, komoly gyermek-
szeme Mária oltalmazó kezén túl mireánk
tekint le. Most még szorosabban simul
Anyjához, fölemeli jobb kezecskéjét, most
ujjai áldva emelkednek a pásztorok fölé, kik
éppen beléptek. Máriának le kell teleped-
nie Gyermekével, hogy a vendégek szabály-
szerűen szemügyre vehessék. Az öreg keleti
fejedelem térdein csúszik a másik kettőhöz s
egy arany füstölőt nyujt át, bizonyára ked-
vét találja benne a kicsi Jézus, hogy az övé
s eljátszódhatik vele; hallod, hogy csöröm-
pölnek a láncocskák? A Gyermek keze egy
pillanatra a levegőbe lendül, vidáman dobog
kis lábaival s aztán simogatásként hull ke-
zecskéje az öreg fejére...

Az emberek istennők s az ő gyermekeik
képét faragták meg maguknak és imádták —
egyiptomi, babiloni, kínai bálványait. De
egyik sem volt képes a béke áldását adni az
életre és a gyermekek játékára. Mert ride-
gek és tékozlók voltak, borzalmasak és sze-
szélyesek, mint a természet, melyet jelké-
peztek.

Itt egy Gyermek lép elő és egy Asszony.
Zsenge Szűz, malasztal teljes, szelíden vá-
laszol az angyalnak, aki Attól hoz neki üze-
netet, Aki mindkettőjüket teremtette. «Ime
az Úrnak szolgáló leánya! Legyen nekem a
te igéd szerint!» És az Ige testté lön és mi-
köztünk lakozék. Mária fölemeli előttünk
Gyermekét, Aki igaz Isten és igaz ember s
azért jött, hogy minket megváltson, mert
minden egyes halhatatlan lélek értékesebb,
mint a föld és a csillagok összes mulandó
pompája; s Mária Fia arra tanít minket,
hogy amit akár csak a legkisebbnek teszünk,
vagy nem teszünk, Neki tettük, vagy nem
tettük.

Az istennők képei elporladnak, elhagyot-
tak és elfeledettek lesznek; tisztelőiknek
elégiáira, véres szertartásaira és orgiáira való
emlékezések gyermekeknek szóló mesékbe
és kusza mítoszokba fúlnak. S a gyermekek
játszva s kacagva hancúroznak az Irgalom
Anyja körül, bárhol bukkan is föl karján
Jézusával.

Ahonnán meg elűzik Őt, oda Heródes
kisértő szelleme surran be; az emberek meg-
kótyagosodnak az idumeai álmaitól, me-

lyek hatalomért és kéjért, új palotákban
tomboló ünnepélyekért és komor boltívek
alatt folyó vérért lihegnek s a szívekben
felébred Heródes gyűlölete vérrokonaival
szemben s irtózata a gyermekektől. S feléled-
nek újra a régi víziók az anyag körforgásá-
nak, a születésnek és elmúlásnak, a rügyező
és hulló lomboknak istennőiről. És mind-
egyik istennő a maga gyermekét szorítja
keblére, készen arra, hogy a másikéval száll-
jon érte harcra: Letos gyermekei újra
íjat feszítenek és nincs kegyelem Niobe
fiai és leányai számára.

Hadd kövessük hát inkább azokat a
gyermekeket, kik teli torokkal éneklük:

*Adeste, fideles,
Laeti triumphantes,
Venite, venite in Bethlehem...*

És ha mi egymásnak az ő Nevében kará-
csonyi ajándékot adunk, gondoljunk arra,
hogy Ő napot, holdat és csillagokat terem-
tett nekünk és a földet, erdőkkel, sziklával
és tengerekkel és mindazzal, ami bennük
nyüzsög és mindazt, ami csak zöldel, virág-
zik és gyümölcsöt terem — és mi azzal mind
szembeszálltunk és mi azzal mind visszaél-
tünk! Hogy tehát a mi örültségünktől és
minden bűneinktől megváltson minket, azért
jött el és adta nekünk Magát és lett Megváltó-
nánk...

Venite, adoremus Dominum!

Fordította: Fráter Jácint.

Himnusz a Boldog Anyához.

(Stabat mater speciosa.)

Ama híres «*Stabat mater dolorosa*» karácsonyi vál-
tozata, XIV. századbeli ferences szerzőtől.

*Állt az anya, szép virágszál,
kisfiának jászolánál
vigadozva boldogan.*

*Buzgó szívét a vigasság
hullámai áthatották
hömpölyögve gáttalan.*

*Ó, mely vig volt és mely boldog,
ki nem ismert semmi foltot,
szűzen szülve egyfiát!*

*Hogyan tapsolt és ujjongott,
lelkendezve reádomlott,
megpillantván magzatát!*

Ugyan ki ne örvendeznék,
látván töltekezni ekkép
vigasszal a szent szülőt?

Ugyan mely szív ne repesne,
fiával hogy enyelegve
látja játszadoxni őt?

Fajtájáért látja Krisztust
fázni jámbor állatok közt,
túrva a tél vad fogát.

Édességes vérét látja
nyöszörögve pólyácskába
nyomni rongyos jászolát.

Szeretnek szép forrása!
avass be édes titkába
szívednek; égjek veled!

Szívem lánggal hadd lobogjon,
és csak Krisztusért dobogjon,
míg ő is meg nem szeret.

Áldott anya, ne tagadd meg:
az őt sebző fájdalmas seb
viruljon ki szívemen.

Annak, ki az égből szakadt,
kinjád a te szénán fakadt
fiadnak oszd meg velem.

Hadd viduljak és daloljak,
kis Jézusnak udvaroljak
egyhuzamban holtomig.

A te tüzed melengessen,
fiadat hogy ölelhessem,
szívem úgy óhajtozik!

Szüzek szüze, sugaras fény!
légy számomra igaz ösvény
jámborabb élet felé.

Édes gondban Krisztust hordjam,
halni készen, a jászolban
ki a halált megölé.

Szép fiaddal egyesüljek,
mint te, meg is részegüljek
szerelmének tűzborán.

Tüzet fogva, lángra gyúlva,
minden érzék elámulva
ily menyegzős lakomán.

Órizzen fiad s vezessen,
üdvömként előlegesen,
számkivetés ösvényén.

S ő legyen, testem ha halna,
lelkem tündöklő jutalma,
mindörökre az enyém!

Latinból: P. Szedő Dénes O. F. M.

Szentföldi napló

Irta: dr. Előd Marcel

A Szentföldet megelőzően az ószövetségi Biblia földjét, Egyiptomot jártam be, utána pedig Görögországot, a klasszikus Hellast. Egyiptom a legmonumentálisabb, Hellas a legharmonikusabb romok birodalma. És e letűnt világok romjain úgy érzi az ember, hogy a kultúrák fénykora olyan, mint a tűz lobogása, mint Prometheus olympusi lángcsóvája: nem marad egy helyben sokáig és ahol ellobban, utána pernye s hamuként maradnak a romok, csonka szobrok, érthetlenné vált mítoszok. Az athéni Akropolis márványba álmodott templomtöredékei felett a Parthenon szépséges, karcsú oszlopai, mintha csak halotti gyertyák volnának, amelyek az ellobbant, eltemetett antik kultúra felett virrasztanak...

Palesztínának, a Szentföldnek is vannak itt-ott romjai, úgy a római korból, mint a kereszteshadjáratok idejéből, de a titkosértelmű Templomot, amelyet rommá akart lerontani az emberi gonoszság: Ő harmadnapra felépítette, hogy örök élménye, erőforrása legyen az Őt kereső lelkeknek!

Húsz évszázad után, a mai Szentföldön, az Agnus Dei világát megtalálni — megvallo — igen nehéz. A környezet, a külső körülmények — bántók. De a hívő lélek számára az Ő emléke ragyog be minden követ, göröngyöt, virágot, hegyormot... A Szentföld nem nyújt különösebb festői élményeket a szemnek, mint pl. a Genfi tó, a savoyai alpokkal, vagy a rio-de-janeirói öböl, vagy a mexikói tűzhányók ormainak havas hermelinpalástja, amelyek panorámája utazásaim során, szintén elémtárult már. De a szentföldi tájaknak *biblikus* igézetük van, a néma szenthelyek az Evangélium verseit visszhangozzák s a hajnali Nap fényküllői a Szent Grál varázsát árasztják a Tábor hegyére... És a látható Szentföld mellett kibontakozik a biblikus emlékezések drágaköveiből a *láthatatlan* Szentföld csodás mozaikja, felejthetetlen lelki élményvilága...

A kereszteshadjáratoknak, amelyek a középkori keresztény lelkesedés tagadhatatlanul heroikus, nagyszerű megnyilatkozásai maradnak, egyik legfelelőbb, csodaszerű jelenete volt, amikor *Bouillon* Gottfried és serege, az Úr 1099. esztendejében, június 7-én, hosszas harcok után megpillantották a Szentvárost, Jeruzsálemet. Saruikat leoldották, mint egykor Mózes az égő csipkebokor előtt, arany ékszereiket, selyemruháikat levetették, tollas sisakjaikat leemelték a nemes lovagok és alázatos szívvel, köny-

nyes szemmel léptek az Üdvözítő vérével megszentelt földre. A középkor egyik legmeghatóbb jelenete ez az imádkozó, maroknyi sereg, mely Isten dicsőségére végigküzdötte magát két világrészen . . .

És a bős katonák, akik bizony kegyetlenül kardélre hányták a Szentföld bitorlóit s akikre a végén már nem hatott a Vezér parancsszava sem, egyszerre meghökkentek, a szívükhöz kaptak, amikor a fennkölt lelkű aszkétát látták maguk előtt! *Godofréd* lelkében feltűnt a megfeszített Üdvözítő aureolája . . . Ledobva kardját, sisakját, fegyvertelenül, hajadonfővel és sarutlanul és bűnbánó zsoltárt énekelve indult el a Szentsír temploma felé. És amerre elhaladt, a fékevesztett, harcos tömeg kezéből is kihullt a kard. Ők is mellüket verve, bűnbánó zarándokokként követték Vezérüket, aki rajtuk aratta legnagyobb diadalát.

Erre a lélekbemerkoló történelmi jelenetre kellett gondolnom, amikor Kairóból jövet, a fehérre zománcozott szuezi, sivatagi express, 15 órás út után, befutott egy igénytelen kis állomásra, amelynek tábláján az évezredes név állt: *Jeruzsálem*.

Első utam engem is a templomba vitt . . .

Azután hotelszobám erkélyéről vettem szemügyre a Szentváros életét.

Tarkább, festőibb képet nehéz elképzelni. Bibliai köntösű nép, amott egy feketefátylas török nő, arabok, görögök, fellahok, köztük tengerentúli turisták, szamaragoló vízfordószolgák, autóbuszok és előkelő személyautók. Tevék vonulnak bölcs, keleti nyugalommal; kifeszített ponyvák alatt árulják a kenyeret, s a halat, a bibliai ötezer férfi csodás megvendéglésének ősi menüjét . . . A szemközi kapualjban szelíd csacsi forgatja a kőnehézékes, ősrégi olajmalmot. Nagyrítkán egy angol rendőr tűnik fel lovon, minden fegyver nélkül, de annál nagyobb tekintéllyel!

Jeruzsálem hegyen épült, 800 méter magasságban és utcái erősen lejtősek. És láttam, amint egy pufókarcú kisfiú, kezében egy pár fejnagyságú Jaffa-narancsal át akart menni az utcán. S az egyik narancs kiesett a kezéből és a kocsik és autók között elkezdett gurulni a lejtős úttesten . . .

És miközben a kicsike a sírás nemzetközi nyelvén kezdett panaszkodni, valahonnan egyszerre csak előugrott egy barátságos szelíd ferences atya, utánaszaladt a guruló narancsnak, felkapta és visszahozta a boldogan örvendező gyermeknek, majd örangyalként átvezette a forgalmas utca másik oldalára. Amilyen egyszerű, olyan kedves epizódja volt ez az első félórának, amelyet a Szentvárosban töltöttem. A szomszédos Egyiptomban nap-nap után láttam el-

hagyott, kóbor gyermekeket, akik az utca kövén háltak, eldobott újságpapírossal takarva be az éjszakai hidegtől, éhségtől és maláriától meggyötört lázas testüket. Ilyesmi a Szentföldön elképzelhetetlen. Itt a jelszó: All for the child! Mindent a gyermekért! Annak a lelke lebeg itt, Aki azt mondotta: «Engedjétek hozzám a kisdedekeket!» Mert a gyermek Isten áldása, a gyermek a Jövő, a gyermek az élet örök virágzása!

És *Názáretre* gondoltam. «Verbum caro hic factum est.» Az ige itt lőn testté . . . A Magnificat himnusi hangulata szépíti meg táját. A neve is megkapó: az újszövetség örökifjúságát jelenti; *Názáret*: Bimbózó virág. És ennek a bimbózó virágnak egy szomorú szirma, betűje került a Megváltó keresztfájára: «*J. N.*» «Lakozék *Názáret* városában, hogy beteljesednék, amit a próféták mondtak: *Nazarénus*nak hivattatik». Itt növekedett a gyermek *Jézus*, erősödve testben, lélekben és teljesedve bölcseségben és Isten s emberek előtt való kedvességben. Erről a korszakáról az *Üdvözítőnek* tudunk a legkevesebbet a kánoni *Evangéliumokból*, mindössze *Lukács evangélista* (2, 41—52) foglalja össze *Jézus názáreti ifjúságával* és szereplésével 12 éves korában, a *jeruzsálemi templomban*, ahol szülői, harmadnapos keresés után megtalálták a doktorok között, akik álmélkodtak az isteni *Gyermek értelmén* és feleletein . . .

A *Jeruzsálemet* környékező dombok egyiken épült a modern héber egyetem, ahonnan leláttam a *Holt-tengerre*. Az isteni büntetés gyászos színhelye. A *Genezáret-tó* a *Szentföld ragyogó, égszínkék szeme*, a *Holt-tenger*, az elborult, ólomszürke, komor pillantása. *Szodoma* és a négy elmerült város felett hullámszik ez a párját ritkító, különleges víz. 25% szilárd anyag van benne: só, kén és olaj. Vagy másképpen akkora, mint a magyar tenger, a *Balaton*. Elmerülni benne nem lehet. Erről már a *Jézus-korabeli Jeruzsálem elpusztítója*, *Titus* római császár is meggyőződött, aki megláncolt rabszolgákat dobott bele és azok sem sülyedtek el. Élőlény nincs benne, partján nem nő fű, fa, virág és amit a kedves *Jordán*, a *Jézus keresztsége* által megszentelt folyó belesodor, elpusztul benne.

*Jeruzsálem*ből, arab vezetőmmel, aki *Krisztus-hívőnek*, keresztesivadéknak vallotta magát, autón siettem az *Advent* legszentebb helyére — *Bellehembe*.

Délkeletre, az országút mellett van *Rachel* sírja, a *Biblia romantikus emléke*, a szépséges *Rachelé*, kiért *Jákob* kétszer 7 évig szolgált *Lábánnál*.

Betlehem... Mennyből az angyal itt jött le a pásztorokhoz. Jeruzsálemtől mindössze 9 kilométernyire fekszik ez az idillikus városka, ahol beteljesedett Mikeás próféta jóvendölése: «De te efratai Bethlehem, jóllehet kicsiny város vagy a Júdának ezrei között, mégis tebelőled származik nekem, ki uralkodó legyen Izraelben». Már az ószövetségnek is nevezetes helye volt, hiszen itt született Jézus nemzetségi őse, a Kard és Dal felkent királya: Dávid. A születési barlang felett még áll a gyönyörű, oszlop-soros Bazilika, amelyet Nagy Konstatin emeltetett a 4. század elején. Ez a világ legrégibb, még használatban lévő katolikus temploma. Kr. u. 382-ben itt, Betlehemben készült a *Vulgata*, Szent Jeromos latinnyelvű bibliafordítása, Damazus pápa felszólítására, amelyet majdnem 1200 év múlva, a tridenti zsinat 1546. április 8-án, a katolikus Egyház hivatalos, az eredetivel egyenrangú biblia-szövegének jelentett ki. Micsoda távlatok, milyen évszázados mérföldkövek jelzik az Egyház történetét!... Milyen törpévé, efemerré zsugorodnak össze a véges emberi kísérletezések, a kösziklára épült Anyaszentegyház ledöntésére!

... Ott álltam a barlangban, amelyet a sok olajmécses, mint megannyi szentjánosbogárka világít meg, derengő, meleg fényvel, karácsonyfahangulattal... Elöttem a csupasz földbe ezüst csillag verve... Rajta a szívet remegtető, térdrehullatókörírás: «Hic, de Virgine Maria Jesus Christus natus est». *Itt született*... Innen indult el egy 33 éves, világtörténelmi Élet, életek Élete, királyok Királya: Rex Christus, Aki velünk marad az idők végezetéig! *Nobiscum sum omnibus diebus!*

S a láthatatlan Szentföld csillagözönlő, örökké tartó karácsonyét varázsol ide, amelyben egyre hangzik a Gloria és Pax felejthetetlen, s megvalósíthatatlan angyali szózata: «Dicőség mennyekben Istennek, Békesség a földön a jóakarátú embereknek!»

A betlehemi csillag ma már csak a lelkekben ragyog, de talán a hitetlen Tamásokat is meglepte, hogy a Halley-féle üstökös, amely az első világháború előtt tűnt fel újra az égen — s az üstököst a néphit mindig is nagy események égi heraldjának tekintette! —, a csillagászok pontos számításai szerint a betlehemi szent éjszakán tündökölt először a Föld felett.

S a barlangtemplomban, a jászolos istálló helyén, ahol a kegyelet virágai sohasem hervadnak el s ezeket azután kedves kis szentképek köré préselve adják emlékül, az örök Városra gondoltam, arra a helyre, «hol Szent Péter sírba téve és Rómának dobog szíve...»

Urbi et orbi innen hangzottak el a világ hatalmasaihoz, ennek a századnak a legbölcsebb szavai, XI. Pius «Quadragesimo Anno» kezdetű enciklikájának emelkedett szellemű igazságaiban, messzeragyogó útmutatással, korunk szociális bajainak az Evangélium szellemében és XIII. Leó «Rerum Novarum» kezdetű, hatalmas és korszakalkotó körlevelének szellemében való, egyedül helyes és egyedül maradandóan lehetséges orvoslására.

Milyen csodálatos, hogy ennek a kis betlehemi barlangnak a gyenge falai tartják a Szent Péter-templom világszép kupoláját, amely alatt Michelangelo halhatatlanul élő márványkölteménye, a Pietá örökíti meg a legfájdalmasabb percet: amidőn a keresztről levett Üdvözítőt a Fájdalmas Anya térdeire ravatalozzák!...

(A húsvéti szenthelyek leírását a szerző lapunk húsvéti számában fogja folytatni.)

Néhány szó a lelki ponyváról.

(Hozzászólás.)

Örömmel olvastam a Fehér Barát legutóbbi számában P. Ágoston értekezését, amelyben a lelki ponyvairodalom sajnálatos jelenségével foglalkozik. Meg kell köszönnünk ezt a cikket, amely bátran felszínre hozza ezt a régen vajúdó kényes kérdést, amelyhez eddig senki sem mert hozzányúlni. De egyben sajnálattal tudomásul kell vennünk azt is, hogy beszélni kell a lelki ponyváról. Visszasan hangzik a szó: lelki ponyva. Szinte elképzelhetetlen, hogy a lelki élet sem maradt ment ettől a szomorú jelenségtől. És mégis így van. A nap-nap után felburjánzó, nagy reklámokkal beharangozott élelmes kiadók üzleti vállalkozásait támogató könyvek tömege minden, csak nem aszketika, misztika vagy léleknevelés. Üzlet, és annál szomorúbb, mert a lélek vásárát jelenti. Ezek a lelki kufárok nem tekintenek mást, mint a saját üzleti érdekeiket, s ezért képesek vásárra vinni az ember legszentebb érzéseit, a lélek irányítását.

Lelki irodalmunk tele van émelygős, érzelmes írásokkal. Csupa tákolmány, melyeknek íróit nem ártana néha deresre húzni, miközben elmeszüleményeik egy-egy mondatával szórakoztatná őket a deres derék gazdája.

Csodálkozunk, hogy katolikus értelmiségünk, aki az iskola padjaiból kikerülve, többé nem találkozik rendszeresen a katoli-

cizmus tételes tanításaival, tanácstalanul áll a hit és erkölcs egy s más szögesen fontos problémájával szemben. Csodálkozunk, hogy népünk nem jut tovább a katekizmusból emlékezetében maradt csökevényeknél, de arra nem gondol senki, hogy mi ennek az egyetlen oka. Pedig nem nehéz rájönni. A lelki ponyvairodalom.

Sajnos, egy-két becsülendő törekvésen kívül semmi sem történt az irányban, hogy a katolikus tömegek felkészültségükhöz alkalmazott népszerű dogmatikát vagy erkölcs-tant kapjanak és olvashassanak. Sok értékes tollú katolikus író és tudós könyvét láttam intelligens kezekben, de csak ott, ahol a szellemi és lelki műveltség olyan fokon állott, hogy élvezni tudta ezeket az írásokat. De mi lesz azokkal, akik nem érték el ezt a színvonalat? Ezeknek csak az érzelmes, émelygő tucatáru marad? Pedig milyen szívesen olvasna közönségünk egy komoly, minden vonatkozásban markáns katolikus lelki könyvet, amely feleletet tudna adni kérdéseire, problémáira. A lelki ponyva művelői elfeledték, hogy a katolicizmus nem állott meg, hanem tovább megy az élettől és hogy a mai katolikus ember lelkét nem elégíti ki néhány ájtatos mese, pár kiagyalt kulisszaizú példa, egy-két pózoló eszmefuttatás. Nem veszi észre, hogy komoly problémák feszítik az emberi lelket és ezeket nem lehet elintézni avas megoldásokkal, érzelmős simogatással, ezerszer hallott sablónos fejtegetésekkel, melyekhez olyan makacsul ragaszkodik a lelki ponyva illusztris szerzője.

Kérdem, miért kell elkallódnia annyi jó-tollú embernek? Azért, hogy hetivásárt csináljunk a lelki könyvekkel is? Azért, hogy néhány megúnt, sokszor hallott hang négy-szer-öttször elmondhassa ugyanazt, ami különben is elég üres szalmacséplés? Mert azt hiszem, nem egyedül én kétlem, hogy lehetséges évente öt-hat könyvet piacradobni anélkül, hogy ne legyen törés a könyvek értékében.

Egy komoly regényíró évek előkészülete után mer kijönni egy könyvvel. Már pedig mégis csak könnyebb egy regényt megírni, mint lelket feszítő problémák, elvont gondolatok tömegét élvezetesen, de emellett komolyan és értékesen előadni. Nem tudok elképzelni olyan rutint, amely erre kapásból képes legyen. Már pedig, ha könyvek tömegével próbálkozik valaki, akkor ilyen rutinnal kellene rendelkeznie.

Nagyra becsülendő minden törekvés, amely komolyat és értékeset akar nyújtani. De féltő, hogy minden törekvés mellett a könnyű fajsúlyú dolgok fognak befutni, ha az illetékesek nem figyelnek fel végre erre

a szomorú jelenségre és nem tesznek meg mindent a lelki ponyvairodalom letörésére.

Azt sem szabad elfelednünk, hogy nemcsak a papság, sőt elsősorban nem a papság részére volna szükség komoly lelki könyvekre. A hívek részére kell legelőször komoly értékű lelki könyveket írni.

Istennek hála, sok és tiszteletreméltó törekvést láthatunk. Komoly egyéniségek és jó-tollú írók igyekeznek a katolikus tömegek segítségére sietni, akár saját könyveikkel, akár külföldi írók átültetésével. De mindez meddő vállalkozás lesz, ha a jövőben is szabadon garázdálkodhat a lelki ponyva és az emberek nagy tömegének kezébe csak ezek a könyvek juthatnak, minthogy jóval olcsóbban kerülnek piacra, mint a komoly értékek.

Gondoskodni kell tehát arról, hogy elfogadható áron is komoly értékekhez juthasson a katolikus olvasóközönség tábora. Meg kell mutatnunk, hogy mit tudunk. Alkalmat kell adni minden komoly tehetségnek az érvényesülésre és nem szabad agyonhallgatni értékek szárnypróbálgatásait sem. Ez már lelkiismeretlenség is. Pedig, sajnos, ezzel is találkozunk itt-ott. Nem mondom, nehéz, de nem megoldhatatlan feladat. Hiszszük, hogy az illetékesek ennek is megtalálják a módját. Bojkottáljuk a ponyvát, s neveljük a katolikus tömegeket komoly könyvekkel az igazi, markáns katolicizmusra, amely nem tűr megalkuvást és maradéktalanul szolgálja Krisztus és az Egyház örök, de mindig újszerű tanításait. *Sédy Rezső.*

Glosszák három Kodály-darabhoz.

Ave Maria! Vajjon szavakba lehet-e foglalni ezt a zenét? Mely egyetlen misztikus elragadtatás! Túl minden pusztán emberi művészetten! Talán nem is zene már. Valami extatikus imádság. Melyben az értekek elvesztik jelentőségüket s fehéren s boldogan omlanak a Boldogasszony csillagtrónusa elé...

A bariton éneklő az angyali köszöntés gyönyörű szavait, csaknem recitativo, alig pár hang felhasználásával, mint a gregorián korális. Hallatlan, hogy pár hanggal így meg tud bűvölni Kodály! Félelmesen nagy művész! Végtelen egyszerűség árad kottáiból, mint valami erőszakkal lefojtott belső tüzek láthatatlan s feltartóztathatatlan sugárzása! Melyek elpusztítanak mindent, ha kirobbanhatnának. De egy fölényes értelem és erő fékezi és rendezi őket, szinte hideg

kiszámítottsággal, nagyvonalú, pontos és ragyogó elgondolása szerint építve föl a dallam tündöklő iveit... (Az ember szinte birkózik a szavakkal, melyek teljesen erőteljesnek látszanak kifejezni az érzések és sejtesek és látomások ama zuhatagát, amik végigzúdulnak rajta...)

A hangok a mélyből zúgnak halkan, sejtelmesen, mintha az Advent évezredeinek sűrű homályából visszhangzanának. A szoprán és az alt csak ezt a két szent szót ismétli: Ave Maria! Ami úgy fest, mintha a haragos felhőket át-áttörné olykor a biztató, vigasztaló napsugár.

A Jézus szónál hallatlan ünnepélyességgel és pompával zeng a kórus: Betlehem karácsonyi harangjai kondulnak meg benne. Azután új hangnemet vált az ének: az újszövetség beteljesedésének örvendetes boldogságában. A Szent Szűz páratlan megszólításai következnek: Sancta Maria, Mater Dei... , melyeket ujjongó diadallal intonál a szoprán és az alt, míg a bariton fáradhatatlan alázattal zúgja a mélyből: ora pro nobis, könyörögj érettünk! S akkor együtt esedeznek könnyes szemmel s bánattal s bizalommal ostromolják Őt: Asszonyunk Szűz Mária, Istennek Szent Anyja, imádkozál érettünk, bűnösökért, most és halálunk óráján (s ez a két mérhetetlenül fontos kérés remekül van kihangsúlyozva zeneileg)! S a meghallgattatás megbékítő tudata s bizonyossága csendül ki a záró, hatalmas Amenből, melybe megegyeszer belekondul az alt Ave Mariája.

*

Jézus és a kufárok! Megrendítően és ijesztően szép Kodály-darab! «Rablók, rablók, rablók»... — sziszegi szikrázó indulattal a kar, a hangskála egyre mélyebb lépcsőfokairól, mélységes megvetéssel és undorral... Kisérteties, amint felidézi az evangéliumot! Szinte halljuk az ostor suhogását, Jézus csengő kiáltását és isteni felháborodását, az asztalok felborulását, a kufárok rémült szitkozódását, a szerteguruló váltópénzek hangját, az állatok bégetését és bőgését, a Templom egész felkavarodását és döbbszavárát... S a dühös kérdés: «Micsoda hatalommal cselekszed ezeket?»: szűkölve s rettegve elnémul az isteni Hatalom és Főlség e ragyogó s önkénytelen megnyilatkozása előtt! Ezt a hangulatot páratlan művészettel fejezi ki Kodály...

*

V. Tantum ergo! Par excellence egyházi zene! Hallatlanul modern! Mégis mintha valamelyik középkori gót katedrális misztikus homályából bűgna föl...

A kórus egyhangon éneklé az Aquinói Szent csodás himnuszának első sorait. Halkan, monoton zúgással, döbbszavárattal és áhítattal száll az ének. Mintha nem is e földről való volna. Mintha az örök kapuk nyitvafelejtett szárnyain szivárogná alá. Titokzatosan. Az angyali kórusok zengő szimfóniacsodáinak távoli s gyöngye ecchójaként. Nem földi fülek számára komponáltan.

Az orgona néha-néha áttöri a kórus egyhangú, csöndes zümmögését valami hihetetlenül finom és bonyolult kísérettel. Felhangok ereszkednek alá csodálatos és káprázatos intervallumokban s mint kristálycsengők olvadnak bele a recitativ kóruszólo nyugodt és zavartalan áradásába. Mint ahogy a hegyi patakok ezüstös csobogása belevegyül a folyóvizek méltóságos hömpölygésébe...

«Praestet fides supplementum»... Hirtelesen emelkedik az ének. A fides, a hit mint valami tündöklő égi csoda áll a szürkén zúgó dallamhullámok fölött s azok — láthatatlan érintésre — dagadni kezdenek. Megmozdulnak. Föltarajosodnak. Esengve, könyörögve ágaskodnak a misztikusan sugárzó s ellenállhatatlan erővel vonzó vízió: az Eucharisztia felé...

«Sensuum defectui.» A hangok mélységes alázatban hullanak alá. Az érzékek megsemmisülten gyónják tehetetlenségüket, végeességüket. Hogy soha-soha el nem érhetik ezt a vakítóan fénylő, megrészegetően édes misztériumot...

Csönd. Csak az orgona bűg fájdalmas-bűs disszonanciákban. Szinte vigasztalhatatlanul akar elmerülni egy vakmerő, lázadó akkordban. De ekkor váratlanul fölemeli szavát az elnémult kórus és bátran megismétli: «Sensuum defectui». Mily büszkén, boldogan szállnak most a hangok! Hogy ujjong most ez a vallomás! Mintha magára talált volna az ember az alázatban! Ime, ez nem veri le őt! Fölmagasztalja!

S a fölkavart, megrémült hullámok csöndesen s győztesen elsimulnak. A kórus elhallgat, az orgona elnémul. S az ember megbűvölten, mozdulatlanul térdel az oltár előtt. Mintha extázisból ébredne. Nem hisz érzékeinek. Nem bírja elhinni, hogy már vége az éneknek. Hogy a végtelen kapuk újra becsukódtak s a földön van...

P. Gyéressy Ágoston O. S. P.¹

¹ Egy névtelen valaki, vagy inkább senki, azt merte írni a Kodály-jubileummal kapcsolatban, hogy egyházzenei alkotásai «profán»-jellegűek, melyeket épp hogy csak «megtúrni» lehet templomainkban! (Kár, hogy Beethoven, Mozart, vagy Liszt kompozícióit is ki nem hajigálja az «író» kórusainkról!) Hát ezért íródtak ezek a sorok!

Oroszországi levelek. (1)

Jezupol, 1942. VI. 6.

Kedves Atya!

A tegnapi nagy rohanás után (135 km-t tettünk meg) ma egy nap pihenőt kaptunk ebben az egyszerű, de jellegzetes kis lengyel falucskában. A lakosság kimondhatatlan boldog, hogy megszabadítottuk a bolsevista jóléttől s bár a falut alaposan «kiürítették», mindenki elővarázsol valahonnan valamit

Kazáni Szent Szűz, könyörögj Oroszországért!

(itt a valami csak enni- vagy innivaló), azzal kínálnak. Akad több öregember, aki még a világháború alatt a monarchia hadseregében szolgált s így — ha csak törve is —, de magyarul beszélget velünk. Mondják, hogy a környező erdők még tele vannak a szétugratott, menekülő oroszokkal s erről az olykor-olykor felhangzó puska lövések is tanuskodnak. Kérik, tisztítsuk meg azokat is az ellenségtől. Sajnos, nem tehetünk eleget kérésüknek, ez már az utánunk jövők dolga. Így csak biztatjuk őket, ne féljenek, szervezzék meg a polgárőrséget és ne engedjenek be bolsit a faluba, rövidesen sokkal nagyobb magyar csapatok jönnek és azok majd elintézik a partizánokat. Nagy hálálkodás — és este a Dnyeszter hídján már együtt öröködik a falu nyugalma felett a magyar hon-

véd és a lengyel polgárőr, de a sors különös iróniája folytán ukrán karszalaggal. (A németek miatt nem mertek lengyel színeket használni, s az ukránok rögtön magukhoz ragadták a vezetést.) A nap fénypontja azonban a mise volt. Boldog örömmel húzták meg újra az elnémult harangokat s ünnepi ruháikat előkotorva, könnyű, boldog szívvel jöttek hosszú idő után először dicsérni az Urat. Nem is értheted meg, otthon, Atyám, milyen jóleső, csodás, jelképes búcsú volt ez a mise nekünk magyaroknak. A messzeségből még ide látszottak a Kárpátok ormai és az első diadalmas nap után megmutatta nekünk az Úr: valóban ősi, hivatásunkhoz méltó, keresztesháborút kezdtünk, Érte és népeiért. Láttuk a megkergetett kommunisták szörnyű rombolásait, barbár, szennyes életük nyomait és hallottuk rémtetteiket s rögtön utána a mi lépteink nyomán csodás léleksarjadás — harangszó, szentmise, ünneplő, boldog felszabadult testvérek. Ez végleg megerősítette még a kételkedőinknek is a lelkét, eddig csak gondoltuk, miért indultunk harcra s íme az első napon megvilágosított az Úr s most már tudtuk is!

Igy könnyebb lesz minden fáradtság elviselése, minden borzalom elszenvedése: látjuk velünk az Isten!

Most búcsúzom, mert megkaptuk az indulási parancsot s fel kell szereltetni a «népet». Arra kérlek Atyám: imádkozzál mindnyájunkért!
Láposy Géza zászlós.

Karácsony a tűzvonalban

Ezen az estén hallgattak az ágyúk. A hó puhán hullt a betonfedezékekre. Némán meredtek az égre a hideg csövek s az éjben hangtalanul jártak le-fel a reflektorok fénycsóvái.

Az egyik fedezék sarkán megmozdult valami. A nagy hóesésben aiig lehetett kivenni az őrszem körvonalait. Ezen az estén Takács tizedes volt az őr. Vállán a puskával topogott egy ideig, majd a falnak dőlve elgondolkozott. Képzetele sebes szárnyon röpitette, haza, haza a Tiszahátra. Ahol most az anyjuk csendesen rakosgatja a karácsonyfára az almát, a diót meg az angyalhaját. A pitvarban az aprónép játszik Őrzse néni körül.

Míg a lelke messzejárt, az erdő felől három imbolygó árny közeledett. Valami hosszú sötét tárgyat cipeltek. Mikor közelebb értek, látta, hogy fenyőfát hoznak.

— Jóestét, bajtársak. — Mondta csendesen. — Hová viszitek a fenyőt?

A három magyar katona arcán fölcillant a karácsonyi készülődések izgalmának visszfénye.

— Megyünk a 23-as fedezékbe. A százados

úrnál fogjuk fölállítani a fát. Hát te meddig leszel őrsegen?

— Éjfélig — mondta csöndesen. A katonák fölvtették a földre tett fenyőt s köszönve tovább mentek. A szél végigsüvített a vidék felett, a sűrű hóesésben eltűntek a mozgó árnyak.

A 23-as fedezék ajtaja megnyikordult. Néhány perc múlva már állt a karácsonyfa. Néhány szál gyertya meg fölraggatott cigaretta volt minden dísz. Tisztek és legénység különbség nélkül, állta körül a szeretet jelképét. És akadozva, lassan megindult az ének a katonák ajkáról. «Mennyből az angyal lejött hozzátok pásztorok...» — Igen, lejött és elhozta a szeretet békés melegét a szívekbe, ide, ki a frontra, a havas fedezékek, merev ágyúcsövek és halált okádó géppuskák közé. A megilletődött, borostás katonacarcokon végigperdültek a könnyek. Senki sem szégyelte, hogy sír, hiszen otthon jár a gondolatuk. Otthon, a zajos kis apróságok között, kedves, sugarasszemű hitves oldalán, vagy egy fehérhajú, remegőkezű, drága édesanya mellett. Előkerültek az otthonról hozott fényképek, a hazuról kapott csomagok. Mindenkinek hazaszállt a lelke. A kis civódások, mindennapi gondok, a távolság és az emlékezés kristályablakán át, kedvessé, derűssé lettek.

Csak Magday István nézett üres szemmel a semmibe. Az édesanyja most halt meg, míg ő becsülettel védte a hazát. Még a temetésén sem lehetett otthon. Csöndesen felállt és kiment a fedezékből. Amint kinyitotta az ajtót, csípős szél vágott szembe s a hó oly sűrűn hullt, hogy nem lehetett egy lépésnél messzebbre látni. Végigment a fedezék mellett. Csöndesen haladt, lépteinek nesztét felfogta a hó. A szája fölé fájdalmas vonás húzódott, a szeme szárazon tüzelt. A férfibánat maradandóbb és fájóbb, mint az asszonyoké, mert nem tud magának utat törni a könnyeken keresztül. Éget és mardos, s a férfiarcra éles, fájdalmas barázdát vés.

A sarkon találkozott Takács tizedessel, az őrrrel.

— Adját nekem az őrseget, tizedes — szólította meg a topogó, fázó embert. Takács szabadkozott. Erre keményen rászólt:

— Takács tizedes parancsolom, hogy átadja az őrseget.

A tizedes feszes vigyázzba rándult.

— Parancsára, hadnagy úr — ezzel lelendítette a válláról a puskát, melyet Magday átvett s elindult a fedezék felé.

Mikor az ajtón belépett, a katonák énekeltek: «Csendes az éj, szent ez az éj...»

Köpenyét egy pürcsre terítette. Sapkájáról lerázta a havat, majd lassan kinyitott egy táboriszéket és leült. Nagyon húzott a kulacsából. Bizony jól esett a hideg, hóviharos éjjeli őrseg után a meleg fedezék. Ő is a bajtársaival énekelte a lány melódiáját, régi éneket. A szeretet és béke ott lebegett a kis karácsonygyertyák fényében, a katonák lelkében. S mivel a szem a lélek tükre, csillogóbbak, átszellemültebbek lettek a szemek.

Hirtelen éles, süvítő hang hatolt a fülekhez, majd óriási robbanás rázkódtatta meg a levegőt. Pillanatok alatt eloszlott a karácsony békés hangulata. Parancsszavak röpködtek, és pár percen

belül mindenki a helyén volt. A Vörös Szörny a túloldalon nem sokáig engedte a békét szárnyalni. A sűrű hóesés leple alatt előretolták ütegeiket, alattomosan előrecsúsztak s erős támadást intéztek a magyar erődök ellen.

Gépfegyver és puskatűz, bombák és kézi-gránátok robbantak.

Magday István hadnagy a falnak támaszkodott. Melléből piros sugárban buzogott a drága magyar vér. Egy orosz golyó találta szíven. A puska lecsúszott a válláról, két karja ernyedten csüngött, szeme a távolba meredt, búcsúzva végigsiklott az erdőn, a fedezékeken és a villogó ágyúkon. Azután megcsuklott a térde, elterült a földön s hős lelke a fehér hópolyhekbe kapaszkodva felszállt az égbe, ahol az angyalok közt édesanyja lelke várta a hősök babérokoszorújával.

Máriavölgyi Andrea.

A lélek ünnepe

A dermedt éjszakába belenevet a hold, teli szájjal kacagnak a csillagok. Hópihék lebegnek a levegőben. Az adventi borongás csendje lassan szerteoszlik. Fény téved a süket éjszakába. Fény, mely örömet sugall. Fény, mely meleget áraszt magából. Közeledik a karácsony szent ünnepe. Zsolozsmás éneket fúj a gyermekajkak orgonasípja. Közeledik a béke ünnepe, az örökké ismétlődő családi ünnep, az egymásratalálás, a béke napja. Kinn szalad már a ferge szél és széjjellebbenti a ködös függönyt, hogy lássunk.

A szív különös meleggel telik meg, a lélek kitárul. A köznapokon agyonhajszolt és az ünnepeken alig pihenő emberi testben most megszunnyad a vér, elpihennek az agyonkorbácsolt idegek. A bűnben senyedő és szenvedélyes orgiákban pusztuló emberi lélek most elcsitul és pihent szempillákkal figyeli a Fényt. A Fényt, mely felragyog minden karácsony éjszakáján és lángragyujt, tűzrelobbant mindent ezen a földön, ami a léleké. S ha keresnéd, kutatnád e betlehemi csillag sugárzó kévájének útját, ha türelmetlenül leskelődnék utána tekinteted, hiába is keresnéd ragyogását a karácsonyfák millió gyertyalángjának imbolygó villanásaiban, hiába keresnéd a kandalló meleget adó tűzében, hiába kutatnád a család, az otthon puha simogatásában, ha nem volna lelked. Lelked, mely mint egy érzékeny műszer megérintve ettől a Fénytől, hirtelen felvillan, átmelegszik, áttüzesedik.

A dermedt, fagyos éjszakában megcsillant a Fény, az örök betlehemi ragyogás. Ez az a Fény, mely képes arra, hogy belevilágítson a lelkekbe. Ragyogóan tüzes világánál, vakító fényénél, lobogó lángjánál melegszik a lélek. Ugyanez a meleg, ez a bársonyosan puha simogatás vette körül egyszer azt az egyszerű betlehemi jászolt, ott abban az elhagyatott istállóban is. Ott kapott erőt, tüzet, meleget ezredévekre is ez a Fény. A Kisded jászolánál táplálta ez az isteni csoda legszentebb látomását. A testetlen, anyagtalan lélek megpihent ebben a Fényben és azóta is pihen, mint az Istent kereső, kutató szem, mely a Mindenható örökkön fénylő szemébe néz.

Ezért van különös jelentősége ennek az ünnepnek. Ezért boldogok azok, akik a karácsonyfák színes viaszgyertyáinak imbolygó, pislogó fényében nemcsak a színt, ragyogást és az adakozó boldogság örömét látják és ünneplik, hanem megírtják az igazi, az egyetlen örök Fényt! Ha nemcsak a testi szem lát és csodálkozik, hanem a vágyak látnak boldog beteljesedést, hanem a lélek szeme is. Az a másik szem, mely érzékelni tudja a túlvilág jelentőségét, az élet anyagtalanságát, a megfoghatatlant, de mindig érezhető, mindig köztünk levőt. A lélek ünnepel karácsonykor. Ezt meg kell éreznünk és ebben kell éreznünk a világ legnagyobb csodáját, az isteni Kisedet születését!

A ma rohanó, csatázó, eszmékért harcoló világában, az igazi újjászületés korszakában sokszor elfeledkezünk arról, hogy nem minden a testé itt a földön. A test csak alárendelt szerepet tölthet be életünkben. Az igazi lélettér a léleké kell, hogy legyen. A léleké, mely felette áll minden anyagon, testen, szenvedélyen. Felette lebeg a sok mulandónak, mint örök szellem és örök eszme. Tudjuk, érezzük, hogy van lélek, hogy van emberi magasabbrendűség és mégis milyen sokszor megfeledkezünk róla. Pedig minden élet, minden alkotás itt a földön a lélek diadala. A diadalmas léleké, az örök szellemé.

Karácsony szent ünnepén a lélek ünnepel, ez a diadalmas lélek!

A diadalmas léleké, mely ott szárnyal a végtelen orosz síkságok felett. A diadalmas léleké, mely a vér iszonyatos táncában is lélek és magasabbrendű szellemiség tud maradni. A léleké, mely győzelemre viszi az európai kereszties hadjárat ezer és ezer hőst az Isten-tagadók hordái ellen. A diadalmas léleké, mely a lerombolt templomok helyébe új templomokat épít! A diadalmas léleké, mely mindenkor és mindenütt szerte e világban Isten szolgálatában áll!

Amikor tehát felhangzik az örök karácsonyi szolozsma szent igézete: «Dicsőség mennyben az Istennek, békesség földön a jóakarató embereknek», szálljon magába a lélek és nyujtsa ki vágyódó sóvárgását az Örök Szellem után, Aki itt van közöttünk, Aki mindig vár reánk, Aki magához akarja ölelni a megkérgesedett föld és megromlott világ lelkét, az emberiség lelkét, hogy felmagasztalja. Zárjuk magunkba Istent karácsony ünnepén, táruljon ki Feléje lelkünk és zengjünk hozsannát az égiekkel: «Üdvözlégy Kised! Világ Megváltója! Glória! Glória!»

Ifj. Györffy Gábor.

BEKÜLDÖTT KÖNYVEK

G. Morin O. S. B.: **Kétezeréves életstílus.** (III. kiadás. Szalézi művek.)

Egyike azoknak a klasszikus lelki könyveknek, melyek komoly értékei aszketikus-misztikus irodalmunknak. A tudós szerző páratlanul finom ösztönnel hatol az ősegyház lelkeségébe s egyezteteti össze azzal a szerzetesi életeszmennyel, me-

lyet Szent Benedek rajzolt meg örök regulájában. «A szent szabályoknak nem egy kijelentéséből és egész szelleméből világosan kitűnik, hogy Szent Benedek nem akart valami újszerűt és rendkívülit alkotni, hanem csak egyszerűen visszavezetni a lelkeket az ősforráshoz és ősmintához, az első keresztények életéhez, mert a lelkeknek és az Egyháznak a megújulása is csak az első tűz melegénél lehetséges. Azt akarta, hogy a bencés kolostorok mintaként álljanak a Krisztus szellemétől távolodó világ előtt, ahonnan az első keresztény közösségek üde, szeretettől izzó, imádságban, szegénységben, engedelmességben gazdag lelkülete áradjon az emberekre... Az egyezés annyira nagyértékű, hogy bátran állíthatjuk: Morin könyve nem egy szerzetesrend használatára készült útmutatás, hanem az egyetemes Egyház közkinccse. Olyan életstílust tár elénk, mely Krisztus keresztje tövében fakadt és amely kiállotta már kétezer évnek a próbáját. Régi és mindig új, mert az első pünkösdi tüze sugallta, üde és mindig időszzerű, mert nem emberi elgondolás, hanem az alkotó Isten gondolata. Hogy az olvasók is ezt érezték ki a könyvből, mutatja az a nagy szeretet és lelkesedés, mely a fordítás első két kiadását fogadta s amely szinte követelte a harmadik megjelenését». A gondos fordítás a «pannonhalmi bencéseket», az előkelő kiállítás a Szalézi Műveket dicséri.

P. Gyéressy Ágoston O. S. P.

Dr. Pataky Géza: **Élet az imádságból.** (Szalézi Művek.)

A lelki irodalom magyar munkálói között igen jelentős helyet foglal el Pataky Géza dr. Eddigi műveit is örömmel olvastuk, legújabb könyve pedig nagy értéke és komoly nyeresége nemcsak magyar, de — hisszük — egyetemes lelki irodalmunknak. Elmélyült alapossággal és lelkes szeretettel írja meg az imádság apológiáját, boncolgatja etoszát s állítja bele az imát életünkbe s életünket az imába. Talán legszebbek azok a fejezetei, melyekben az imák imáját, a legtökéletesebb imádságot, az Úr imáját: a Miatyánkot értékeli és magyarázza. S hogy mit akar ezzel a könyvvel voltaképp, jellemzően mondja: «Nem kegyes szavakat akar szép szöveggé szőni, hanem életből merített meglátásokkal és életet kigyújtó igazságokkal és elvekkel akar az istentkereső és istentszerető lelkeknek használni... Minden nagy emberközelség ellenére az ember egyedülvaló lett, mert eltávolodott és elszakadt az Istentől és Istent, ki folyton vár reá, nem keresi, nem kérleli, nem szólítgatja... Nem tudja, hogy pedig léte minden energiájával, szíve minden lüktetésében, értelme minden megismerésében, akarata minden törekvésében: vágyódik az Isten után... Erre akar ráeszméltetni ez a könyv, amikor tanít és buzdít: újra felvenni az érintkezést az Istennel, szeretni és gyakorolni az imádságot».

Fráter Jácint.

Lucie Christine Naplója. (Szalézi Művek.)

A XX. század egyik francia misztikusának lelki naplója ez a könyv, melyben — felsőbb parancsra — rendkívüli lelki kegyelmeit és él-

ményeit írja le. Lucie Christine csak álnév, ki-ről a napló kiadója annyit árul el, hogy nem szerzetesnő, hanem családanya, ki 1908-ban halt meg hosszú szenvedés után. Följegyzéseiből csak találmokra mutathatunk be egyes szép részleteket, melyek rendkívül érdekesek: «Mindig a hit szemével néztem ugyan a házasságot, most mégis új szempontok merültek fel előttem, amelyeket a következőkben foglalok össze: Isten arra hívott meg bennünket, házasságban élő keresztényeket, hogy azt a papi hatalmat gyakoroljuk, amelyet akkor bízott az emberekre, amikor a teremtés királyává tette. Kötelességünk, hogy a magunk részéről azt ajánljuk fel neki, ami a legértékesebb a világon: az emberi teremtményt. Annyiban a mi tulajdonunk ez, amennyiben mi meg az ő tulajdonai vagyunk a házasság szent köteléke által és mi keresztények nem is adhatjuk magunkat egymásnak más céllal, mint azért, hogy ezzel Isten teremtői akaratát szolgáljuk... A felénk szálló szeretetet, bizalmat és tiszteletet is csak annyiban fogadhatjuk el, amennyiben nem felejtjük el, hogy az a szívünk oltárára helyezett hódolat, hogy onnan szálljon tovább a Teremtő felé» (1875). — «Tegnap elodázhatatlan okoknál fogva színházba kellett mennem. Hála az Isten jóságának, ez egyáltalán nem akadályozott abban, hogy továbbra is szent jelenlétében maradjak. Mert ugyan mi az emberi történeseknek még a legidealizáltabb formában való bemutatása is a tudat mellett, hogy Jézus egyedül, mindenkitől elhagyottan vár a tabernákulum éjszakájában?» (1883.) — «Ebben az évben nemcsak hogy nem fáraszt gyermekeim zajongása, de még örülök is, ha van valami kis túrnivalóm tőlük. Annak az állandó igyekezetnek a következménye ez, amellyel szüntelenül keresem: mit tehetnék, vagy szenvedhetnék el az én Istenemért? Mert a legapróbb kicsiség is nagy és megérdemli, hogy szeretettel végezzük és fogadjuk. Maga mondta ezt nekem» (1883). Ezekhez a csodálatosan szép és igaz szavakhoz fölöslegesnek látszik minden további magyarázat.

—r—

P. dr. Németh Luciusz O. F. M.: A ferences rendszabály tökéletessége (Gyöngyös, 1942).

Megható olvasni a maga evangéliumi egyszerűségében az Assiszi Pátriárka utolsó szavait, «testamentumát», végrendeletét, melyben a regulák megtartását így köti testvérei lelkére: «Miután az Úr a testvéreket gondjaimra bízta, senki sem mutatta meg, hogy mitévő legyek, hanem maga a Legfölségesebb jelentette ki nekem, hogy az Evangélium szerint kell élnem. Én meg a Rendszabályt rövid és egyszerű szavakban megírtam és a Szentatya jóváhagyta. Azok pedig, akik ezt az életpályát választották, mindenüket a szegényeknek adták és megelégedtek egy össze-vissza foltozott kámzsával...» S következik 12 tömör és világos pontban a ferences életeszmény nagyvonalú felrajzolása, mely valóságos forradalom volt a maga korában s melynek vonzó ereje, szépsége és tökéletessége a mai napig csorbítatlan, ezeket és ezeket hódít lelkes szolgálatára s avatja Isten Szegénykéjének «kis testvéreit» a világegyház leghatal-

masabb s legnépszerűbb szerzetévé. E szabályokat vizsgálja jogi szempontból s méltatja lelkes tollal a szerző.

g—y.

Tullio Rispoli: Letűnt idők romjain.

Az olasz új írói gárda egyik legjelesebbikét: *Tullio Rispoli*, a magyar olvasóközönség eddig még nem ismeri. Holott rendkívüli nyereséget jelent ismeretséget kötni Rispoli írói tollával, mert az ő személyében úgyszólván az új olasz irodalom testesül meg. «Az új olasz irodalomnak jutott az a kitüntetés — olvassuk Zilahy Lajos előszavában, — hogy általa és rajta keresztül történhetett a nép nagy tömegeinek az új eszmékkel való megismertetése és az olasz irodalom készséggel vállalta e küldetést és nagy szellemei, szinte kivétel nélkül, a fascizmus politikai rendszerének szolgálatába állottak.» Rispolinak első, magyar fordításban megjelent munkája útleírás. Vagy talán nem is útleírás. A regény hősenek utazása Kelet felé csak formája, és nem lényege az író mondanivalójának. Rispoli útleírása korántsem sablonos ledaralása sok város-, hegy-, folyó-névnek, hanem megragadása, átérzése, káprázatosan szin pompás leírása az átzarándokolt világrészek *lelkének*. És mialatt a luxushajó szeli a tengerek vizét, fedélzetén, szalonjaiban a huszadik század tipikus hipermodern utazóseregével, addig a hős lelkében felkődlik a mult misztikus képe és az ő érzésein átszűrve, ragyogva elevenedik meg az olvasó szeme előtt. Damaskus, Egyiptom, Szent Föld... Szent áhitat izzik a hős lelkében, amikor azt a földet tapossa, amely Megváltónk szent nyomát őrzi. Szíve felujjong: — Hát lehet nem szeretni Jézust? Kinek nem rejtőzik titkos fájdalom szívében és ki nem óhajtja, hogy azt a jót tegyék neki, amit neki kellene cselekedni másokkal... Hisz olyan jó, hogy Benne bízhatunk, van, Kibe kapaszkodnunk, ha hajónk süllyedéssel fenyeget...

Megrázó része a könyvnek ama leírás, amikor a hajó Odesszában orosz földet érint és a társaság röpké pillantást vethet a Pokol földi fiókjába. Noha az orosz hatóságok gondosan válogatják meg a mutatót és a jól idomított vezetőszemélyzet egy szót sem árul el abból, amitnem szabad, az író érzékeny lelki antennája átveszi a külszín alatt jajokból, könnyekből, sóhajokból, vérből összeolvadt valóságot és megkapó színekkel ecseteli a Gonoszság birodalmát.

Rövid lélekzetű ismertetésben egyenesen lehetetlen felsorolni ama temérdek finomságot, szellemes fordulatot, tudományos és történelmi tudást, zseniális megfigyelést, melyet a könyv címe: «Letűnt idők romjain» takar. Igen nagy nyeresége a magyar könyvpiacnak a nagyszerű olasz író műve, melyet elsőrangú fordításban, dr. Mészáros Ivánné, Nagy-Győry Kata dr. tollából kap kézhez és amely felébreszti jogos kíváncsiságunkat a nemsokára sajtó alá kerülő második munkájára, melynek megírásához az illusztris szerző ihletét Spanyolországban, a vörös forradalom alatt nyerte, melyet hőiesen végigküzdött ő is.

Dr. Horváth Józsefné.

P. Takács Ince O. F. M.: **Magyar ferences aszketikus élet és aszketikus kiadványok különös tekintettel a XVII. és XVIII. századra.** Budapest, 1942. Stephaneum.

A szerző tételének igazolására előjáróban a ferences lelkiséggel, más rendek lelkiségétől való különbözőségeivel és a magyar franciskánus aszketikus életnek a történelem sodrában mutatkozó változásaival (Igali Fábián, Segösi Lukács reformjai, stb.), a magyar ferencesek napirendjének és életének alakulásával foglalkozik.

A szerző a hazai ferences aszketikus irodalom ki-fejlődésének okaiul a «recessus zárdáknak» csendjében tartott hosszabb lelkigyakorlatok tartását és a nagyon is fejlett ferences elmélkedő imát, Szent Ferenc élete, a rendi múlt, a rendi alapigazságok iránti fokozottabb érdeklődést, a rendi élet irányításához szükséges regula s a pápai deklarációk megjelentetésének szükségességét hozza fel. Ezenkívül azt a mindenkori szoros kapcsolatot, amit a ferencesek a magyar nép fiaival fenn-tartottak.

E történelmi megalapozás után az idevonatkozó, nyomtatásban megjelent terjedelmes irodalom felhasználásával keretképet igyekszik alkotni a magyar ferencesek életéről és aszketikus irodalmi tevékenységéről.

A mű lényegét tevő «Ferences irodalom» című fejezetében csupán az eredeti magyar és az idegenből magyarra fordított latin és magyar nyelvű, elsősorban ferences művekkel foglalkozik, de azért a rend többi ágazatának, a minoritáknak, a kapucinusoknak és a klarisszáknak irodalmi munkásságát is ismerteti. A terciárius szerzők műveit már mellőzi. Az amúgyis pontos bibliográfiára támaszkodó összeállításban, amely egyszersmind az anyag bőségére jellemző, — kár, hogy a szerző a kéziratos és a szónoklati kiadványokról nem ír, pedig ezek között is igen nagy értékek lappanganak. Am, e művekkel behatóan foglalkozva szerencsésen érzékelteti a ferences aszketikus irodalom fejlődésének görbét: a középkor emelkedő, a protestántizmus hanyatló, a barokk emelkedő, a janzenista, febronianista, aufklärista, szabadkőműves idők hanyatló, a XIX. század második felének és a XX. századnak ismét emelkedő aszketikus irodalmi munkásságát.

A szerző az egyes korszakokon belül eső anyagát ügyesen csoportosítja: a középkor anyagát a szokványos irodalomtörténeti felfogásnak megfelelően latin aszketikusokra és magyar nyelvű ferences kódexirodalomra osztja. Ez a rész eddig is eléggé ismert anyagot tartalmaz. A későbbi korok (XVII. és XVIII. sz.) anyagát: az általános lelkiéletre vonatkozó művek, a lelkigyakorlatos elmélkedések, Krisztus kinszenvedéséről, Mária tiszteletéről, Szt. Ferenc és a szentek tiszteletéről szóló munkák, továbbá liturgikus és imakönyvek, a ferencrenddel, a kordaviselekkel és a terciáriusokkal, valamint az utolsó dolgokkal foglalkozó művek csoportjára osztja.

A szerző tárgymegjelölése határait túllépve függelék gyanánt az előbbivel azonos csoportosításban a XIX. és XX. század aszketikus irodalmát ismerteti.

Takács Ince munkája a magyar szerzetes-

rendek történetének részletes feltárását egy lépéssel ismét előbbre vitte s így a magyar egyháztörténelemnek és a művelődéstörténetnek is hasznos szolgálatot tett. Dr. Kisbán Emil.

PÁLOS KRÓNIKA

Ötödik esztendejébe lép «A fehér barát». Úgy érezzük, meg kell állnunk ennél a kis határkőnél is és meghatottan visszaemlékeznünk az elmúlt esztendőkre, melyek annyi örömet és annyi küzdelmet jelentettek számunkra. Kedves Olvasóink talán nem is sejtik, mennyi veszélyen, mennyi leküzdhetetlennek látszó nehézségen, mennyi ellenségeskedésen kellett keresztülvergődnünk, míg eljutottunk az ötödik esztendőhöz! Hiszen úgy volt, hogy meg sem indulhattunk! S amikor egy fillér nélkül kezdve csak azért is vakmerő vállalkozásunkat egy év alatt több ezerre menő olvasótábort toboroztunk magunk köré, minden különösebb propaganda nélkül, jöttek a sajtókorlátozó kényszerű rendelkezések, melyek újra csaknem lehetlenné tették fennmaradásunkat. És hosszú és fájdalmas volna felsorolni, mi minden össze nem jött, össze nem esküdött «A fehér barát» ellen. Szinte magunk is csodáljuk, hogy még itt vagyunk, sőt hogy újabb és hatalmasabb fejlődés előtt állunk. A jó Istenen kívül, úgy érezzük, különös hálával tartozunk Istenben boldogult Pius Generális Perjel Atyánk-nak, aki aggódó szeretettel kísérte mindvégig «A fehér barát» sorsát, Csensztochowából küldte atyai bátorításait s fogadta örömmel a megküldött példányokat, melyek — mint írta — elszakíthatatlanul összefűzik a magyar rendtagokkal. Kimondhatatlanul nagy hálával tartozunk *Baranyay Lajos* prelátus úrnak, a K. S. V. vezérigazgatójának, a Sajtótanács elnökének is, aki úgyszólván a teljes megsemmisüléstől mentette meg lapunkat s vállalta el felelős szerkesztését és kiadását. De köszönetet kell mondanunk *dr. Kisbán Emil* confráterünknek is és minden írónknak, kik értékes tanulmányaikkal járultak hozzá ahhoz, hogy «A fehér barát» elismerten egyik legszínvonalasabb folyóiratunkká lehetett, melyet annyira megszeretett olvasóközönsége Szent büszkeséggel nézünk hát vissza ezekre a küzdelmes évekre s kérjük továbbra is a jó Isten bőséges áldását és Kedves Olvasóink ragaszkodó szeretetét, hogy munkánkat tovább folytathassuk s egyre többet tehessünk e magyar Rend megismertetése s lelki értékeinek közlése terén!

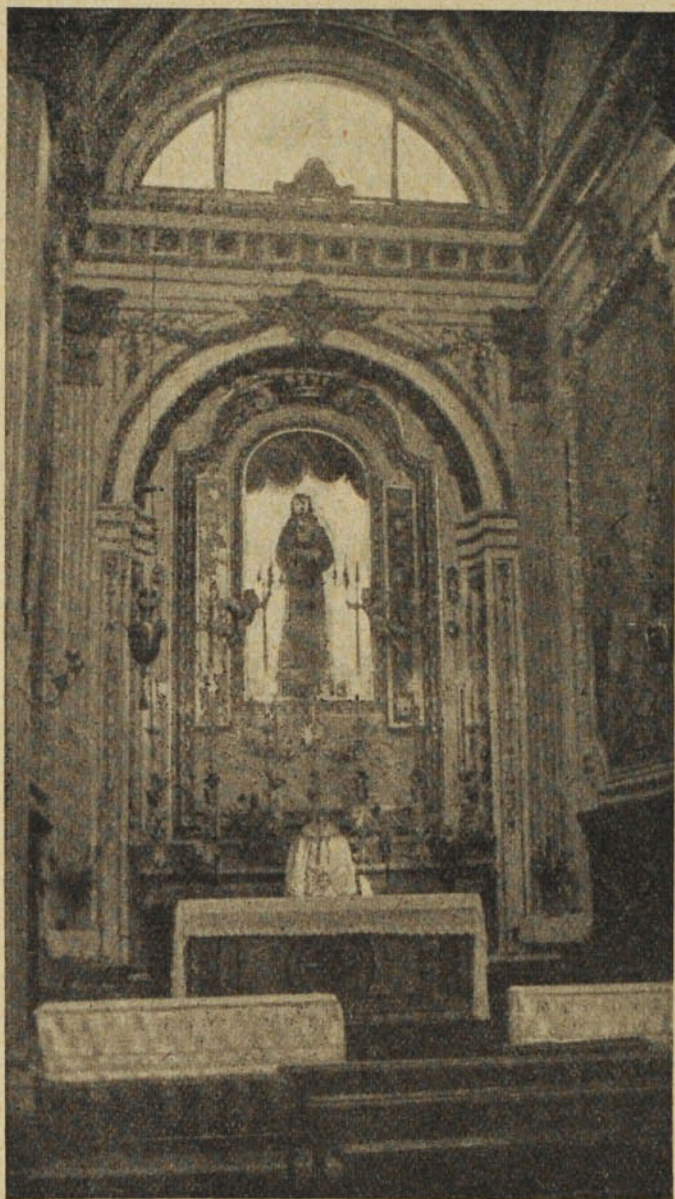
Szilveszteri prédikációjából hadd idézzünk néhány szép gondolatot a kétszáz éve született híres pálos prédikátornak, P. Alexovich Vazulnak, az egyetemi templom nagynevű hitszónokának: «Semmi sincs kevésbé hatalmunkban az időnél. Repül az óra óra után; egyik nap múlik a másik után; esztendő szalad esztendő után. És mekkora gyorsasággal! Az árnyék elmúlása a mi időnk (Bölcs. 2, 5). Jób pedig így kiált fel: Napjaim futárnál is gyorsabbak vol-

tak, elrohantak és nem láttak boldogságot... (Jób, 9, 25) — Hol vannak, szerelmesim, régi napjaink? Eltelének. Hol vannak, szerelmesim, ifjúságunk esztendei? Elmúlának. Hol vannak, szerelmeseim, a ma végződött esztendőnek órái, hetei, hónapjai? Elfutának. S hatalmunkban volt-e vajjon meggátolni elfolyásukat? Nem volt. Hatalmunkban van-e csak egy szempillantást is azok közül visszahozni? Nincsen. Ami elmúlt, az elveszett, ha az idő mívoltáról szólunk, úgymond szent Prosper püspök. Mult esztendőnk egészen elveszett, egy szempillantásáról sem tehetünk többé rendelést; semmink sincs ma belőle. Csak azt tudjuk, hogy volt; csak azt látjuk, hogy nincs; csak arra emlékezünk, hogy eltöltöttük. — Csak arra emlékezünk, hogy eltöltöttük! Úgy, de hogyan emlékezünk? Milyenek ekkor a mi gondolataink? Egyformák-e mindnyájunkban? Nem egyformák, atyánkfiai. A mult esztendőben vagy bűnösök voltunk, vagy istenfélő, jámbor emberek. Bűnösök voltunk? Másként gondolkodunk a mult esztendőről. Jámborok voltunk? Így is másként gondolkodunk a mult esztendőről...» — De akár bánkódnunk, akár hálálkodnunk kell a mult esztendőért a jó Istennek, komolyan törekedjünk, hogy legalább az új év legyen boldogabb: mert ez jórészt tőlünk függ! Az Úr nem a semmittevőket segíti! Segítsen hát minket, kik mindent meg akarunk tenni az ő boldog Országának eljöveteléért: a mi szívünkben és mások szívében is!

Pius, Istenben boldogult Generális Perjel Atyánk 1936 október 20-án Pécsen tartott értékes konferencia-beszédjéből a következő eredeti gondolatmenetet jegyeztük föl: Bár egész szerzetesi napirendünk tökéletesedésünk szolgálatában áll s az elmélkedés, szentáldozás, lelkiismeretvizsgálás, ... mind-mind kitűnő eszköz lelkünk megszentelésére, van még azonban egy nagyszerű lendítő és segítő erő, melyről nem szabad megfeledkeznünk, melytől nem szabad félnünk, mely reggeltől-estig rendelkezésünkre áll s nem néhány percünket tölti ki csupán, hanem egész életünket: a mi *gyarlóságunk!* Ettől úgysem szabadulhatunk meg tökéletesen a földön: fordítsuk hát javunkra a rosszat! *Vigyázzunk* jobban magunkra, hogy minél kevesebbszer botoljunk meg! Azután *alázkodjunk* meg számos hibánk láttán! Végül törekedjünk a velük ellentétes *erények* megszerzésére! Így válhatnak hibáink is lelki előrehaladásunkra.

A római bazilikák lenyűgöző nagyvonalúságának és káprázatos pompájának ígézetében és stílusában épült talán az a háromszáz kisebb templom is az Örök Városban, melyekbe majdnem minden tizedik lépésre belebotlunk a legszűkebb s legkanyargósabb sikátorokban is. És a kopott és egyszerű homlokzat sokszor meglepően gazdag és egyszerű belsőt rejteget. Nem győzzük csodálni, mennyi klasszikus szépség, finomság, előkelő és választékos ízlés zsúfolódik fel a légmentéktelenebbnek látszó kis kápolnák korintusi oszlopoktól, csillogó márványoktól borított falain. Bizonyosságul a «Názáreti Jézus» ismeretlen templomának szentélyét és főoltárát közöljük,

ahol 1940 óta tartózkodnak a római pálosok, látják el a hívek lelki gondozását s képviselik a rendi ügyeket a Szentszéknél *P. Gaetano Raczynski* perjel személyében.

Budapest első bombázása alkalmával a Szikla-templomba menekült hívek között dr. Gerhauser tanár azt az érdekes gondolatot vetette föl, hogy az óvóhelyeket Remete Szent Pál oltalma alá kellene helyezni, aki egész életét úgyszólván ilyen rejtékhelyen töltötte. Sokkal megnyugtatóbb volna az ilyen helyekre menekülő emberek számára, ha tudnák, hogy egy Szent vigyáz rájuk az égből, hogy tehát nemcsak természetes, de természetfölötti erők is védik életét. Úgy gondoljuk, érdemes volna ezt a gondolatot propagálni s ha nagyobb visszhangot keltene, Remete Szent Pálnak, a Pálosrend Pátriárkájának és Magyarország egyik Védőszentjének megfelelő ábrázolását nagyobb tömegekben elkészíttetni óvóhelyeinken való kifüggesztés céljából!

Szentkúti pálos búcsújáróhelyünkre az idén is szép számmal zárandokoltak el Kisasszony-napján a környékbeli hívek. Előtte való nap estéjén *Zámbó Dezső* kanonok, kormányfőtanácsos

megáldotta a búcsúok keresztjét, a szertartás előtt *P. Vezér Ferenc* O. S. P. tartott gyűjtő hatású prédikációt, majd szentségimádási óra következett. Másnap az ünnepi szentmisét pápi segédlettel *P. Besnyő Gyula* O. S. P. végezte, a szentbeszédet *Reibel Mihály* plébános, országgyűlési képviselő mondotta hatalmas tömegek előtt.

A Katolikus Nagygyűlés Pázmány Péter vitaestjén, mely azzal a szándékkal ült össze, hogy «A ponyváról még beszélni kell», *P. Gyéressy Ágoston* O. S. P. szerkesztő szóvá tette a ponyva lelki irodalom kínos és égető problémáját. Az elnöklő *Glattfelder Gyula* kalocsai érsek válaszában megígérte, hogy a szentatyák műveinek népszerű magyar kiadásával már tervbe vették a hitbuzgalmi kiadások színvonalának emelését és a selejtes könyvek kiszorítását.

Magyarok Nagyasszonyának ünnepén, Szikla-templomunk búcsúján, *P. Zembruszy Mihály* pálos rendfőnöki biztos mondotta nagy pápi segédlettel az ünnepi szentmisét, *P. Bolyós Ákos* pálos hitszónok tartott mélyenszántó szentbeszédet a *Patrona Hungariae* kultuszának jelentőségéről. — Az esti litánián *P. Gyéressy Ágoston* O. S. P. prédikált s végezte a kispálosok beöltöztetésének ősi szertartását.

A 11. sz. katonakórház gyermekosztályára genyes vakbélgyulladással szállították egyik kispálosunkat. A műtét veszélyesnek látszott, az orvosok nem sok reményt fűztek hozzá, vérátömlesztésre is szükség volt. Később meg hasártyagyulladás és veszedelmes tályog lépett föl. A hőslékű szülők, kiknek ez a kilencedik gyermekük, de nyolcat már el kellett temetniük, Istenben megnyugvó lélekkel néztek az új s egyre fájdalmasabb próba elé. Ám nem hiába ajánlották gyermeküket Remete Szent Pál különös oltalmába. Az operációk várakozáson felül sikerültek. A kis beteg már szépen meg is gyógyult s tovább jár ministrálni fehér ruháskájában a Szikla-templomba.

Vastagh Éva emlék-kiállítás az Őszi Tárlaton. Milyen kár volt ezért a fiatal művésznőért, kinek nyomorék testében a lángész lángja lobogott! Mennyi gyönyörű és halhatatlan darab került ki finom és fehér ujjai alól: szeliden mosolygó Madonnák, édesen pajkos Bambinók, szilaj kuruc lovasok, falusi életképek, szökőkút-tervek, karakterisztikus gyermek-fejek s megdöbbentő hűségű állatszobrok... Milyen kár, hogy örökre kihullott kezéből a mintázókés, a véső és a kalápács! Milyen kár, hogy itthagyt minket s nem tudta márványba lehelni, vagy bronzba önteni egyik legszebb álmát: Boldog Özséb elmélyült alakját! Fájó lélekkel hagytuk el az ő termét, szinte menekülve a szomorú gondolatok elől, melyekre e földön nincs vigasz... — Haranghy Jenőnek különleges, nagyszerű és eredeti grafikáját mutatta be azután egy gyűjteményes kiállítás a Múcsarnok többi termében s a jubilatő Benczur Társaság gyönyörű képeit: Bazilidesz misztikus tónusú vásznait, Michalovits sötéten ragyogó kompozícióit...

Szebbnél-szebb festmények tündöklő kavalkádja vonult el a látogatók előtt, köztük nem egy komoly értéke az egyházművészetnek.

A betlehemes mozgalom, melynek lelkes irányítója *Schwartz Elemér* egyetemi tanár, nagy-sikerű bemutatót tartott az Emerikánus Házban. *Tóth Gyula* szobrászművész változatos színekben pompázó betlehemes kerámiái igen kelendők voltak. Örömmel láttuk a betlehemes képsorozat folytatását kiváló művészeinktől: *Fesztly Masa* és *Kákonyi Konstantina* nőies, finom Madonnáit ennivalóan édes angyalok seregében, *Megyer-Meyer Antal* székely figuráit és *Molnár C. Pál* tipikus három királyait s *Kontuly Béla* s *Mezey Arthur* nemes és kiegyensúlyozott művészetű kompozícióit. Nem volna szabad egy karácsonyfa alól sem hiányozniok ezeknek a betlehemeknek, annál is inkább, mert olcsóbbak (50—70 fillér darabjuk!), mint azok a vásári és külföldi giccsek, melyeket hatóságilag kellene elkobozni és megsemmisíteni a többi ponyva-nyomtatvánnyal együtt!

Pálos jubileumok 1942-ben: 500 éves a sopronbánfalvai (most karmelita) templomunk! 300 éve született Gyöngyösön *gróf Széchenyi Pál*, pálos filozófiai és teológiai tanár, pécsi püspök és kalocsai érsek — 200 éve szentelték fel a pápai (most bencés) templomunkat!

Gróf Széchenyi Pál pálos püspök (1642—1710).

Halottak napján a *Szent Orsolya*-rendi apácák vezetése alatt álló *Szent Angela* Leánygimnázium babér-, szekfű- és krizantém-koszorúkkal borította el *Virág Benedek* Sziklatemplomunkban lévő sírját. A nagy pálos költő és történész iránt megnyilatkozó kegyeletes hódolatukért ez úton is hálás köszönetet mondunk.

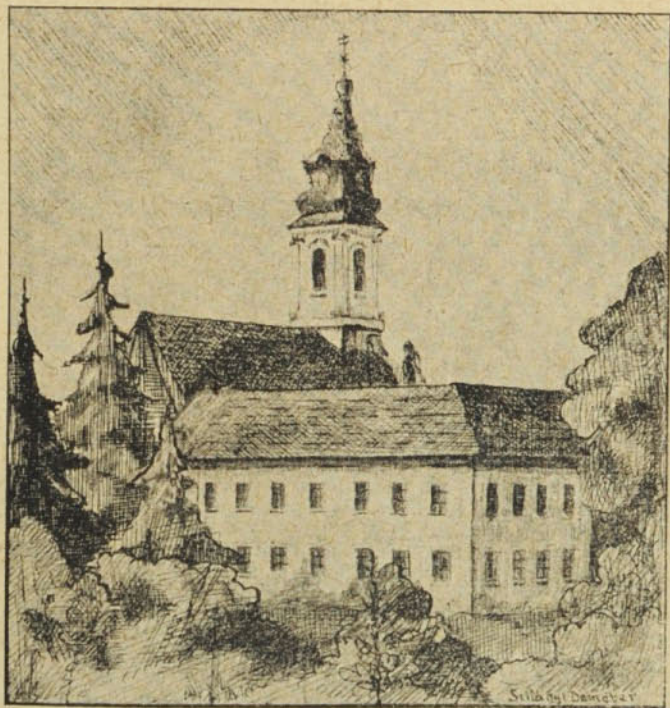
Élő és meghalt jötevőinkért minden kolostorunkban ősi tradíciónk szerint egy-egy ünnepélyes szentmisét mondottunk zsolozsmával együtt november hó folyamán.

Szent Imre napján, pécsi templomunk búcsúján az ünnepélyes szentmisét és prédikációt *P. Zembruszký Mihály* pálosrendfőnöki biztos tartotta, este a litániát szentbeszéddel *P. Csellár Jenő O. S. P.*

Az új váci püspök, *dr. Pétery József* beiktatásán *P. Besnyő Gyula* pálos perjel képviselte a Rend hódolatát s tolmácsolta jókívánatait az új főpásztor előtt.

A **Vitézi Rend** Zrínyi Csoportja központi vezetőségéből és más munkatársaiból alakult ötven tagú küldöttség utazott le Csáktornyára, — olvastuk az ujságokban, — hogy résztvegyen azokon az ünnepségeken, melyeket gróf Zrínyi Miklós a hadvezér-költő sírhelyénél rendeztek. A Zrínyiek nyughelye, amelyet a Csáktornya közelében lévő Szentilona község *Pálos-kolostorából* fennmaradt kis kápolna jelöl, felajánlás útján a Vitézi Rend Zrínyi Csoportjának tulajdonába került, zárandokhely lesz újra Zrínyi Miklós sírja, amelyet a feledés homályából lapunk munkatársa: *dr. Szabó László* tanár, emelt ki. A Vitézi Rend Zrínyi Csoportja díszes emlékművet emel Zrínyi Miklós költő-hadvezérnek, akinek a sírját 122 évig, rendünk eltörléséig gondoztuk.

Négyszáz éve Erdélyben nagy eseményre készültek. 1542 decemberében országgyűlést hívtak

A sajóvárdi pálos kolostor.

össze, amelyen befejezték az új állam alkotmányának alapját. A magyar nemzeti egység három részre szakadt. Az elvesztett nemzeti egység első és legnagyobb harcosa, *Fráter György* pálos szerzetes rakta le az új állam alapját.

Különös, hogy ez az izzó lelkű magyar, nem volt magyar származású. Ősei köznemes, elszegényedett horvátok, mind kitűntek a török elleni vitézségükkel. Fráter György is fiatalon lett kapitány, de ő inkább az egyházi pályára lépett, ahol tehetségét a haza javára inkább elérhetőnek vélte. A pálosok rendjét már Horvátországból ismerte, azért közéjük lépett 1506-ban, a sajóvárdi kolostorban kezdte szerzetesi életét, amelynek húsz év múlva, épp a mohácsi vészkor főnöke lett. Itt találkozott vele össze János király 1528-ban, innen hívta maga mellé. Ettől kezdve gyorsan emelkedik: erdélyi vajda, kincstáros, főbíró, váradi püspök, esztergomi érsek és bíboros lesz, de mindig megmarad egyszerű, igénytelen szerzetesnek, aki haláláig rendje fehér szőrcsuháját hordta. Hatalmas jövedelmét mind katonaságra, török adóra és az állambiztonságra fordította. Egyéniségére nagyon jellemző: közvetlensége és leereszkedése. Kortársai lenézték, hogy főpap- és mágnáshez nem illő magatartást tanúsít, hogy leül huszárokkal egy asztalhoz és végighallgatja nótázásaikat, sőt fegyverjátékaikban is résztvevett. Szociális érzékét mutatja az a törekvése, hogy a jobbágyoknak nagyobb szabadságot kell adni, mert egyes főurak állati sorsban tartják őket. Ferdinándtól is szigorúan követelte, hogy enyhítsen sorsukon, mert a török elcsalja őket a szabadság ígéretével.

Természetes, hogy sem a szultán, sem Habsburg Ferdinánd nem bízhattak benne. Ő sem bízott bennük. Ezményei áldozata lett. 1551 december 17-én Alvincen meggyilkolták. Vele a XVI. század legnagyobb államférfia szállt sírba.

Fráter Györgynek nincs emléke, nincs szobra, sem Nagyváradon, sem Erdélyben. Sokszor kegyeletsértően emlékeznek meg róla, azért illő volna, hogy e nagy férfiúnak olyan emléket emeljünk, amely méltó az ő nagyságához.

Pécsi templomunkban Kisboldogasszony napján ünnepélyes beöltözés és fogadalomtétel volt.

Adományok: 250 P: Poszek Gyula (Budapest); 210 P: dr. Vándor Gyula (Baja); 200 P: vitéz Faltay Pál (Budapest); 100 P: Táborj Jenő (Zombor); 20 P: Turóczy József (Bükkösd) és Dános Géza (Budapest) és Lindenberger János (Nagyvárad); 10 P: Fiedler István (Nagyvárad); 6 P: Dani Ferencné (Pápa) és dr. Smoczer Nándorné (Sátoraljaújhely); 5 P: özv. Józsa Dénesné (Budapest), Irgalmas Nővérek (Budapest), Heintz Béláné (Kispest), vitéz Lovász Ferencné (Komárom) és Bitter Béláné (Pászka); 4. P: Horváth Géza (Rákospalota), Halmos László (Budapest), Szitár Lujza (Budapest); 3 P: Czece Károly (Szolnok), Bakos Anna (Budapest), Hány Gézáné (Körmend), Szendrőy Zoltán (Békéscsaba), Irgalmas Nővérek (Ungvár), Heykál Edéné (Eger), özv. Elek Jenőné (Rákospalota), Berényi Dániel (Mezőtúr), Forró Irma (Hódmezővásárhely); 2 P: dr.

Frajna András (Nézsá), Foris Gizella (Bátaszék), özv. Horváth Miklósné (Körmend), Héjja Imréné (Hódmezővásárhely), Forró Ödön (Rácalmás), Kiss Sámuelné (Újdiósgyőr), Jurits Rezső (Sopron), özv. Fenczi Jánosné (Miskolc), vitéz Draskóy Ferenc (Kalocsa), Horváth Mária (Pécs), Petrovsky Jánosné (Békéscsaba), Radics Gabriella (Bonyhád), Sütkey János (Szentgál), özv. Lakatos Istvánné (Gyula), id. Perhács István (Salgóbanya), özv. Kovács Pálné (Békés), Mónus Gyuláné (Hajduszoboszló), Bajusz Gyula (Apátfalva), Szirmay Gyuláné (Miskolc), Szabó Margit (Budapest), Hintalan Klára (Budapest), özv. Józsa Györgyné (Budapest), Béres Andrásné (Budapest), Berecz M. Orsolya (Temerin), dr. Erdős Kálmán (Hajduszoboszló), Gazdik Bertalané (Remetekertváros), Irgalmas Nővérek (Kőszeg), Csizik Margit (Szatmárnémeti), Huszty Julia (Szatmárnémeti), dr. Dsida Elemér (Győr), özv. Varga Mártonné (Salgóbanya), Hollósy Endre (Pécs), Bernátsky Jánosné (Szeged), Gerlich Amália (Újpest), Iványi Ferenc (Bacs), özv. Kotucs Jánosné (Isaszeg), Lóskay Imre (Budapest), Bereczky László (Cibakháza), Hubay Bertalané (Rimaszombat), Fedorka Istvánné (Tokaj), özv. Gerspán Ferencné (Soltvadkert), Másik Andor (Budapest).

Kegyszereket adott: Homonnay Jenő (Almásfüzitő). **Könyveket** adott: özv. Huszár Károlyné (Budapest).

Élelmiszereket adtak: Cs. O. Család, Szijártócsalád, Pálos (Poszet) Antal, Kiss György, özv.

VIDÉKI PAPOKNAK, ORVOSOKNAK ÉS TISZTVISELŐKNEK

javarészt nem áll módjukban gépirási tanfolyamok látogatása. A gépirás gyors, könnyű s tökéletes elsajátítását részükre lehetőségessé teszik a jól bevált

GÉPIRÁSI GYAKORLATOK.

Ezeknek a legegyszerűbb igénylési módja az, hogy Galambos Béla József Bpest, 46231. sz. postatakarékpénztári számán az érdeklődő 1. P befizetésével nyilvánítja erre vonatkozó kívánságát.

Czibor Ferencné, Buri Matild, Bakó Antal, Tárnnyik-család, Grau-család, özv. Balla Mihályné, Krémer József, Brauch Károly, Gundel Károly, dr. Előd Marcel, Teszár Magdolna, dr. Szandtner Pálné, Kőrösi-Csoma Gyuláné, Simon Ágota, dr. Horváth Józsefné, dr. Hlatky Géza, dr. Nádas Zoltán, Garai Gyuláné, Hesz Mária, Nagy nővérek, Völgyes Antalné, Makács Imre, Mészáros Ivánné, stb. — Isten fizesse meg!

Halottaink: Krémer József (Budapest), özv. Kemenes Jánosné (Budapest), dr. Udvardy Jenőné (Zalaegerszeg), dr. Harray Gyula (Dombovár), Jakob Ferencné (Kula). — *Adj, Uram, örök nyugodalmat nekik!*

Szerkesztői üzenetek: Zs. E. Pécs. Hálásan köszönjük kedves sorait: «Nem tudom megállni szó nélkül a lelki ponyváról írt cikkét! Igen boldog vagyok, hogy végre valaki szólt erről!» Szíves kérdésére azt válaszoljuk: Eöry János dunaszentmiklósi plébános Szent Ágoston Elmélkedéseinek fordítása a Szent István-Társulat könyvkereskedéseiben található bizományban. Ára 5 P. Megéri.

A Katolikus Hölgyek Országos Sajtóegyesületének felhívása.

A fronton harcoló és kórházakban fekvő katonáink még mindig nincsenek ellátva kellő számban katolikus szellemű és tiszta, de hazafias szórakoztató olvasmányokkal. Az Actio Catholica Sajtószakosztálya a Katolikus Hölgyek Országos Sajtóegyesületét kérte fel a mozgalom megszervezésére és lebonyolítására.

Az egyesület tehát most azzal a sürgős kéréssel fordul a keresztény társadalomhoz, hogy szíveskedjék jó és erkölcsös könyveket, olvasmányokat, folyóiratokat, lapokat (akár régebbi évfolyamokat is), — de szentképeket, olvasókat, érmekeket, imakönyveket, esetleg pénzadományokat is, — az egyesülethez (Budapest, VIII., Horánszky-u. 20.) mielőbb eljuttatni. — A beküldött anyagnak a harcérré és a kórházakba való eljuttatásáról az egyesület gondoskodik.

KARÁCSONYRA

több ezer könyvet küldött katonáinknak a frontra ingyen a

PÁLOS KÖNYVESBOLT

Nem szerezhettünk nagyobb örömet ott harcoló hőseinknek, mint ilyen igazi vigasztalást és lelki erőt nyújtó olvasmányok küldésével. Tömegesen rendelve (százával) e célra kiadványainkat, 50 % engedményt adunk, tehát a

Szeplőtelen Szűz Kis Zsolozsmája (liturgikus imakönyv)..... 10 fillér (20 fillér helyett)

Boldog Özséb élete (az egyetlen magyar gyökerű Rend útnakindítója)..... 50 fillér (1 P helyett)

Kilenced a pálások Sziklatemplomának Nagyszorongásához (rengeteg csodálatos imameghallgatással)..... 10 fillér (20 fillér helyett)

A-Bor + bor

20958 21

A FEHÉR BARÁT

+ · + · + · A · PÁLOSREND · ÉRTESÍTŐJE · + · + · +

VI. ÉVF. · 1. SZAM ÁRA · 36³ · FILLÉR 1943 JANUÁR

TARTALOM: g-y: Új köntösben — Dr. Voinovich Géza: György barát — Fr. Harmati Gellért O. S. P.: Karácsony a fronton — P. Gyéressy Ágoston O. S. P.: Mária a világirodalomban — Fráter Jácintnaplójából — Himnuszok Remete Szent Pálról (P. Szedő Dénes O. F. M. és Lengyel Rezső ford.) — P. Galambos Kálmán O. S. P.: Remete Szent Antal — P. Rosty S. J.: Különös koldus — P. Bolyós Ákos O. S. P.: † Kremer József — Pálos Krónika — Könyvespolc